

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ВИННИЧЕНКА**

Кафедра природничих наук, хімії, географії та методик їхнього навчання

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

В.о. завідувача кафедри природничих наук, хімії,
географії та методик їхнього навчання

д.п.н., доц. Плющ В.М.

«23» лютого 2021 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА ВИРОБНИЧОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ
ПРАКТИКИ У ШКОЛІ**

Галузь знань _____ 01 Освіта/Педагогіка _____

Рівень вищої освіти _____ перший (бакалаврський) _____

Напрямок підготовки/спеціальність _____ 014 Середня освіта (Географія) _____
(шифр і назва спеціальності)

Освітньо-професійна програма _____ Середня освіта (Географія та Історія), _____
(назва освітньо-професійної програми)

Факультет _____ математики, природничих наук та технологій _____
(назва факультету)

Форма навчання _____ денна, заочна _____
(денна, заочна)

2021 – 2022 навчальний рік

Робоча програма виробничої педагогічної практики у школі для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 014 Середня освіта (Географія), освітньо-професійної програми «Середня освіта (Географія та Історія)»

Розробники: **Маслова Наталія Миколаївна, старший викладач, канд. геогр. наук**

Програму схвалено на засіданні кафедри географії та геоєкології

Протокол від «23»лютого 2021 року № 8

Завідувач кафедри природничих наук, хімії,
географії та методик їхнього навчання

(підпис) _____ д.п.н., доц. Плющ В.М.
(прізвище та ініціали)

© _____, 20__ рік

© _____, 20__ рік

1. Вступ

Виробнича педагогічна практика проводиться в умовах, які максимально наближені до реальних умов майбутньої професійної діяльності, і є завершальним етапом професійно-педагогічної підготовки бакалавра. Студенти входять в коло реальних проблем професійної праці вчителя, включаючись у всі основні види діяльності: і як класного керівника, і як вчителя географії та історії. Під час педагогічної практики студенти кожної групи під керівництвом методистів залучаються до науково-методичної роботи, вивчають передовий педагогічний досвід роботи вчителів, класних керівників, готують повідомлення для підсумкової конференції.

В умовах карантинних обмежень проходження виробничої практики передбачено у таких формах:

- *очна* - на базі закладів загальної середньої освіти (за умови вакцинації двома дозами) на підставі розподілу студентів університету у встановленому порядку;
- *змішана* - із застосуванням комп'ютерних технологій навчання (з виконанням практичних завдань у відеоформаті, із залученням електронних ресурсів Google Classroom за схемою “викладач-здобувач”).

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ЄКТС – 12	Галузь знань <u>01 Освіта/Педагогіка</u> (шифр і назва)	Нормативна
Блоків/модулів – 1	Напрямок підготовки/ спеціальність: <u>014 Середня освіта</u> <u>(Географія та Історія)</u> (шифр і назва)	Рік підготовки
Розділів/змістових модулів – 4		4-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання –		Семестр
		8-й
		Вид контролю:
Загальна кількість годин: 360 год.	Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти	диф. залік

Тривалість практики за навчальним планом – 8 тижнів

Виробнича практика у школі проводиться у закладах загальної середньої освіти м. Кропивницький або за місцем постійної чи тимчасової роботи студента. Як виняток, студент може пройти практику за місцем проживання, якщо для цього є поважні причини. У разі проходження практики у закладах освіти за межами м. Кропивницький студентам необхідно надати клопотання від керівника бази практики. Для проходження практики студенти спеціальності 014 Середня освіта (Географія) прикріплюються до одного з VI-VIII класів.

Можливі бази практик:

1. Загальноосвітня школа I-III ступенів № 4 м. Кропивницький
2. Комунальний заклад «Навчально-виховне об'єднання № 6 «Спеціалізована загальноосвітня школа I-III ступенів, центр естетичного виховання «Натхнення» Кіровоградської міської ради Кіровоградської області»
3. Комунальний заклад "Навчально-виховне об'єднання "Загальноосвітній навчальний заклад I-III ступенів №16 - дитячий юнацький центр "Лідер" Кіровоградської міської ради Кіровоградської області

4. Комунальний заклад "Навчально-виховне об'єднання "Загальноосвітній навчальний заклад I-III ступенів №20 - дитячий юнацький центр "Сузір'я" Кіровоградської міської ради Кіровоградської області
5. Комунальний заклад "Навчально-виховне об'єднання "Загальноосвітній навчальний заклад I-III ступенів №24 - центр дитячої та юнацької творчості "Оберіг" Кіровоградської міської ради Кіровоградської області
6. Комунальний заклад "Навчально-виховний комплекс "Загальноосвітній навчальний заклад I-III ступенів №26 - дошкільний навчальний заклад - дитячий юнацький центр "Зорецвіт" Кіровоградської міської ради Кіровоградської області
7. Комунальний заклад "Навчально-виховний комплекс "Загальноосвітня школа I-II ступенів № 34 економіко-правовий ліцей "Сучасник" дитячий юнацький центр" Кіровоградської міської ради Кіровоградської області
8. Комунальний заклад "Навчально-виховне об'єднання № 35 «Загальноосвітня школа I-III ступенів, позашкільний центр Кіровоградської міської ради Кіровоградської області»

До керівництва педагогічною практикою студентів залучаються досвідчені викладачі, які мають стаж роботи у закладах загальної середньої освіти не менше 3-х років. За кожною групою студентів закріплюється груповий керівник (методист).

Обов'язки керівника практики та методистів

Керівник практики студентів від кафедри:

- згідно з договорами, укладеними між університетом та базами практик, здійснює попередній розподіл студентів-практикантів, за погодженням із завідувачем педагогічною практикою університету;

- разом із завідувачами випускових кафедр забезпечує призначення методистів з фаху;

- подає доповідну завідувачу педагогічної практики університету про розподіл студентів між базами практики для проходження виробничої практики не пізніше ніж за 10 днів до її початку;

- забезпечує студентів-практикантів, методистів освіти необхідною документацією;

- забезпечує проведення всіх організаційних заходів перед прибуттям студентів на практику, зокрема здійснює настанови щодо порядку проходження практики та інструктаж з техніки безпеки тощо;

- повідомляє студентам про порядок звітності з практики;

- у тісному контакті з методистами відповідних кафедр та керівниками баз практики забезпечує належний рівень її проведення згідно з програмою;

- контролює своєчасне прибуття студентів до місць практики;

- надає методичну допомогу студентам під час виконання ними індивідуальних завдань і збору матеріалів до випускної роботи;

- контролює умови праці студентів та проведення з ними на місці проходження практики обов'язкових інструктажів з охорони праці і техніки безпеки;

- контролює виконання студентами правил внутрішнього трудового розпорядку бази практики, організовує облік відвідування бази практики студентами і методистами;

- інформує студентів про порядок надання звітів про практику;

- бере участь у підведенні підсумків практики та оцінюванні її результатів, перевіряє правильність оформлення підсумкової документації студентів-практикантів;

- звітує на вченій раді факультету про підсумки проведення всіх видів практик та надає зауваження та пропозиції щодо підвищення якості проходження практик;

- до завершення відповідного семестру подає завідувачу педагогічної практики університету звіт про проведення практик.

Методист випускової кафедри:

- у тісному контакті з керівником практики від бази практики забезпечує високу якість її проходження;

- розробляє тематику індивідуальних завдань, яка враховує передбачувані теми дипломних робіт;

- узгоджує з керівником практики від бази практики індивідуальні завдання з урахуванням особливостей місця практики;
- бере участь у розподілі студентів за місцями практики;
- відслідковує своєчасне прибуття студентів до місць практики;
- контролює виконання студентами-практикантами правил внутрішнього трудового розпорядку, веде або організовує ведення табеля відвідування студентами бази практики;
- контролює забезпечення нормальних умов праці і побуту студентів та проведення з ними обов'язкових інструктажів з охорони праці і техніки безпеки;
- здійснює контроль за виконанням програми практики та строками її проведення;
- надає методичну допомогу студентам під час виконання ними індивідуальних завдань і збору матеріалів до випускної роботи;
- проводить обов'язкові консультації щодо обробки зібраного матеріалу та його використання для звіту про практику;
- інформує студентів про порядок надання звітів про практику;
- приймає звіти студентів про практику у складі комісії, на підставі чого бере участь в оцінюванні результатів практики студентів;
- здає звіти студентів про практику на кафедрі.

Студент організовує свою діяльність відповідно до вимог Статуту університету, виконує правила внутрішнього розпорядку навчального закладу, розпорядження адміністрації і керівників практики у частині здійснення завдань практики.

Оскільки студенти на певний період стають членами педагогічних колективів шкіл, то їх діяльність регламентується правилами і нормами, встановленими адміністраціями і колективами загальноосвітніх навчальних закладів. Їх діяльність має узгоджуватися з планом роботи школи, вони мають дотримуватися встановлених традицій, трудової дисципліни. Стосунки студентів з учителями повинні будуватися на основі поваги, такту, взаєморозуміння.

Права, обов'язки здобувачів вищої освіти при проходженні практики:

Студенти-практиканти мають право:

- на свободу педагогічної творчості;
- звертатися з усіх питань, що виникають у ході практики, до керівників практики університету, адміністрації бази практики, вчителів;
- на методичне та організаційне забезпечення практики від університету та бази практики;
- на консультативну допомогу з боку осіб, відповідальних за проведення практики, як від випускової кафедри, так і від бази практики;
- на здорові, безпечні та належні для високопродуктивної роботи умови праці;
- вносити пропозиції щодо удосконалення освітнього процесу в школі та організації практики;
- брати участь у роботі конференцій, педагогічної ради, зборів профспілкової організації школи;
- користуватись бібліотекою, кабінетами географії, матеріальною базою згідно укладеного договору;
- повторного проходження практики у разі відсутності на базі практики з поважної причини за умови надання відповідних документів за розпорядженням декана факультету;
- на проходження практики за майбутнім місцем працевлаштування, якщо вони навчаються в університеті за цільовим направленням;

Студенти-практиканти університету зобов'язані:

- до початку практики одержати в університеті направлення, методичні матеріали (щоденник, індивідуальне завдання тощо), консультації щодо оформлення всіх необхідних документів, як від випускової кафедри, так і від бази практики;
- своєчасно прибути на базу практики;
- у повному обсязі виконувати всі завдання, передбачені програмою практики і вказівками її керівників;
- вивчити і суворо дотримуватись правил охорони праці, техніки безпеки і виробничої санітарії та внутрішнього розпорядку;

- нести відповідальність за виконану роботу, показувати приклад свідомого сумлінного ставлення до праці;
- організовувати свою діяльність у відповідності з вимогами бази практики, виконувати правила внутрішнього розпорядку, розпорядження адміністрації бази практики та методистів практики. У випадку, коли студент не виконує вимог, що висувуються до нього, він може бути позбавлений права проходити практику на відповідній базі практики;
- своєчасно оформити звітну документацію та скласти залік з практики.
- ретельно готуватись до проведення уроків і позакласних заходів;
- брати участь в організаційній, громадській, культурно-масовій роботі школи;
- приходити не пізніше як за 15 хв. до початку уроків у класі, до якого він прикріплений, перебувати в школі не менше 5 днів на тиждень і не менше 6 годин щоденно (якщо немає інших обставин, що вимагають його подальшої присутності);
- брати участь у всіх справах класу, до якого прикріплений;
- бути взірцем працелюбності, освіченості, організованості, дисциплінованості, охайності;
- бути уважним, доброзичливим і ввічливим у стосунках зі школярами, учителями, батьками, викладачами, студентами групи;
- відвідувати консультації, які проводить керівник або методист із практики;
- узгоджувати з учителями свою присутність на їхніх уроках;
- у випадках відсутності або запізнення повідомляти про це старосту, методиста, пояснювати причину відсутності або запізнення, надавати при цьому необхідні документи (довідку про хворобу тощо);
- у дводенний термін по завершенню практики здати звітну документацію.

На період практики в кожній групі студентів призначається староста.

Староста групи студентів-практикантів зобов'язаний:

- вести облік відвідування студентами навчально-виховного закладу;
- повідомляти студентам інформацію керівників і методистів про консультації, зустрічі, зміни в розкладі;
- виконувати доручення керівників і методистів, які стосуються організації і проведення педагогічної практики;
- слідкувати за своєчасністю записів студентами і керівниками практики у журналі;
- на кінець першого тижня практики подати методисту розклад проведення студентами уроків і позакласних навчальних та виховних заходів, а керівнику практики відомість на оплату вчителям шкіл.

2. Мета та завдання практики

Мета виробничої практики у школі: підготовка студентів до виконання основних функцій педагогічної діяльності вчителя географії та історії; становлення і розвиток педагогічних компетенцій, формування професійних умінь і навичок під час застосування сучасних педагогічних технологій, виховання особистості майбутнього вчителя.

Завдання практики:

- формування умінь професійного й педагогічного спілкування з учнями;
- виховання індивідуального творчого стилю педагогічної діяльності, потреби в самоосвіті;
- ознайомлення із системою навчально-виховної роботи у закладах освіти;
- вивчення навчально-методичної документації закладу освіти;
- поглиблення і розширення теоретичних знань із фахових і психолого-педагогічних дисциплін, набутих студентами, застосування їх у розв'язанні конкретних педагогічних завдань під час практики;
- формування фахових компетентностей, психолого-педагогічних та методичних умінь викладання географії та історії;
- формування у студентів умінь спостерігати й аналізувати освітній процес у закладі загальної середньої освіти;

- формування у студентів психолого-педагогічних та методичних умінь викладання в закладі освіти;
- формування умінь і навичок виконання професійних функцій вчителя: конструктивної, мобілізуючої, організаторської, комунікативної та інформативної;
- навчити студентів здійснювати навчально-виховну роботу зі школярами з урахуванням їхніх вікових та індивідуальних особливостей, опираючись на знання з методик навчання географії та історії, психології, педагогіки;
- вироблення умінь застосування сучасних технологій і методик навчання на уроках географії та історії;
- підготувати студентів до проведення основних форм навчання географії та історії, різного типу занять, виховних заходів;
- формувати у майбутніх учителів педагогічну майстерність під час виконання ними обов'язків учителя географії та історії;
- навчити студентів виконувати функції класного керівника, працювати з колективами учнів, батьками, проводити виховні заходи, індивідуальну виховну роботу з учнями, реалізовувати творчий, дослідницький підхід до педагогічної діяльності;
- виховання індивідуального творчого стилю педагогічної діяльності, потреби в самоосвіті;
- розвивати й закріплювати у студентів повагу до педагогічної професії, виховувати національні, патріотичні, моральні, естетичні якості, стимулювати прагнення до вивчення спеціальних і педагогічних дисциплін та вдосконалення власних педагогічних здібностей.

В процесі проходження педагогічної практики у студентів формуються такі **компетентності**:

- **Інтегральна**: здатність розв'язувати професійні проблеми та спеціалізовані практичні завдання в галузі середньої освіти, що передбачає застосування концептуальних методів психолого-педагогічних, географічних та історичних наук, характеризуються комплексністю та невизначеністю педагогічних умов організації освітнього процесу в основній (базовій) середній школі; застосовувати інноваційні технології в роботі, критично та творчо мислити.

- **Загальні**:

Системні компетентності:

ЗК3 – здатність до проведення дослідницької та/або інноваційної діяльності.

ЗК5 – здатність застосовувати набуті знання на практиці, критично сприймати інформацію, виявляти, ставити та вирішувати проблеми, генерувати нові ідеї (креативність), приймати обґрунтовані рішення, адаптуватися та діяти в новій ситуації.

ЗК6 – навички забезпечення безпеки життєдіяльності та здорового способу життя, збереження здоров'я і високої працездатності.

Інструментальні компетентності:

ЗК10 – здатність спілкуватися державною мовою (як усно, так і письмово), використовувати знання іноземної мови в освітній діяльності.

Міжособистісні компетентності:

ЗК11 – навички міжособистісної взаємодії, уміння працювати автономно та в команді.

ЗК12 – здатність діяти на засадах етичних міркувань (мотивів), дотримуватися гендерної рівності, позитивно ставитися до представників інших культур, застосовувати соціальні навички (softskills).

- **Фахові**:

ФК10 – здатність до виконання функціональних обов'язків вчителя географії, історії та класного керівника, педагогічного мислення, осмислення та аналізу педагогічної дійсності, застосування творчого підходу, моделювання та розв'язування педагогічних ситуацій, планування навчально-виховної роботи з дітьми, педагогами та батьками, застосування

індивідуального підходу, розвитку творчих здібностей, активізації пізнавальної діяльності, дотримання педагогічного такту.

ФК11 – здатність вивчати психологічні особливості засвоєння учнями навчальної інформації з метою діагностики, прогнозу ефективності та корекції освітньо-виховного процесу у середній школі, результатів конкретних педагогічних впливів, створювати сприятливий позитивний емоційний клімат на уроці, управляти учнівським колективом, комунікувати зі спільнотами, організувати комунікацію учнів, створювати рівноправне, справедливе освітнє середовище, що сприяє навчанню всіх учнів, незалежно від їх соціокультурних та економічних особливостей.

ФК12 – здатність планувати та конструювати процес навчання географії та історії в школі відповідно до вимог безпеки життєдіяльності й охорони праці, з врахуванням гігієнічних вимог, основних дидактичних принципів, вікових та індивідуальних особливостей учнів із застосуванням сучасних методик і освітніх технологій, у тому числі й інформаційних.

Програмні результати навчання:

Знання і розуміння

Студент:

ПРН4 – *знає* психолого-педагогічні аспекти навчання і виховання учнів, сучасні теоретичні та прикладні основи методики навчання географії та історії в загальноосвітній школі;

ПРН5 – *знає* вимоги безпеки життєдіяльності й охорони праці в загальноосвітньому навчальному закладі;

Уміння

Студент:

ПРН16 – *виконує* функціональні обов'язки вчителя географії, історії та класного керівника, педагогічно мислить, *аналізує* педагогічну дійсність, застосовує творчий підхід до педагогічної діяльності, моделює та розв'язує педагогічні ситуації, *планує* навчально-виховну роботу з дітьми, педагогами та батьками, *застосовує* індивідуальний підхід, *дотримується* педагогічного такту;

ПРН17 – *застосовує* методики психодіагностики у школі з метою здійснення диференційного навчання і оптимізації навчально-виховного процесу, *прогнозує* розвиток та виховання особистості дитини, результати конкретних педагогічних впливів, *створює* сприятливий позитивний емоційний клімат на уроці, *управляє* учнівським колективом, здатен до комунікації зі спільнотами;

ПРН18 – *володіє* основами професійної культури при підготовці та редагуванні текстів державною мовою зі спеціальності та предметної спеціалізації, а також *володіє* однією з іноземних мов на рівні, необхідному для роботи з навчально-методичною літературою зі спеціальності та предметної спеціалізації;

ПРН19 – *планує* та *конструює* процес навчання географії та історії в школі відповідно до вимог безпеки життєдіяльності й охорони праці, з врахуванням гігієнічних вимог, основних дидактичних принципів, вікових та індивідуальних особливостей учнів із застосуванням сучасних методик і освітніх технологій, у тому числі й інформаційних;

Комунікація

Студент:

ПРН23 – *організовує* співпрацю учнів і вихованців та ефективно працює в команді (педагогічному колективі освітнього закладу, інших професійних об'єднаннях), визначає оптимальні шляхи організації учнівського колективу в різних видах діяльності;

ПРН24 – *розуміє* значення культури як форми людського існування, цінує різноманіття та мультикультурність світу і керується у своїй діяльності сучасними принципами толерантності, діалогу, співробітництва та гендерної рівності.

Автономія і відповідальність

Студент:

ПРН25 – *самостійно організовує* процес навчання, *забезпечує* рівноправне, справедливе освітнє середовище, що сприяє навчанню всіх учнів, незалежно від їх соціокультурних та економічних

особливостей, здійснює педагогічний супровід процесів соціалізації та професійного самовизначення учнів, підготовки їх до свідомого вибору життєвого шляху.

3. Вимоги до баз практики

Базами проведення практики можуть бути заклади загальної середньої освіти різних типів.

Вимоги до баз практики:

- види діяльності організації (установи) повинні відповідати спеціальності, за якою здійснюється підготовка фахівців;
- організація (установа) має бути здатна забезпечити виконання програми практики (у тому числі для студентів з особливими потребами);
- організація (установа) здатна забезпечити кваліфіковане керівництво практикою студентів;
- організація (установа) здатна забезпечити дотримання норм охорони праці та санітарної гігієни;
- можливість надання студентам права користуватися бібліотекою, лабораторіями, шкільною документацією, необхідною для виконання програми практики;
- здатність інформаційного забезпечення практикантів новітніми технологіями, які використовуються в галузі;
- можливість наступного працевлаштування випускників університету (на загальних підставах при наявності вакансій).

Визначення баз практики здійснюється ректоратом університету на основі договорів про практичну підготовку із закладами загальної середньої освіти.

Студенти заочної форми навчання можуть самостійно або за рекомендацією кафедри або факультету підбирати для себе базу практики і пропонувати її для використання.

В особливих випадках студенти можуть самостійно за погодженням з керівництвом університету обирати для себе базу практики і пропонувати її для використання з обов'язковим обґрунтуванням такого рішення (за умови забезпечення цією базою виконання програми практики та укладання договору).

З базами практики університет завчасно укладає договір на проведення практики. На основі укладеного довгострокового чи короткострокового договору, студентів/групі студентів видається направлення на практику. Проходження практики студентів оформляється відповідним наказом по університету.

4. Організація проведення практики

В організації і проведенні практики виділяють три етапи: підготовчий етап, власне проведення педагогічної практики та заключний етап.

I. Підготовчий етап

Робота керівника педагогічної практики на цьому етапі включає:

- підбір базових закладів освіти для проходження практики студентами;
- розподіл студентів за школами для проходження педагогічної практики;
- проведення інструктажу з техніки безпеки.
- проведення настановної конференції з педагогічної практики.

Розподіл студентів на виробничу практику проводиться з урахуванням побажання студента та враховуючи можливості баз практик. Для проходження педагогічної практики студенти розподіляються за базовими школами або за місцем майбутньої роботи (на основі клопотань). Підставою для включення студентів до наказу ректора про направлення на проходження виробничої практики є договір про проходження виробничої практики.

Направлення студентів на практику здійснюється наказом ректора університету, який готується не пізніше ніж за 10 днів до початку практики та включає такі дані: склад студентських груп; місце та терміни проходження практики, відповідальні керівники за загальну організацію практики та оформлення підсумкового звіту за її результатами (керівники практики від кафедр університету); проведення інструктажу з охорони праці та техніки безпеки для студентів; посадова особа, на яку покладено організацію практики та контроль за її проведенням (декан факультету).

Робота керівника педагогічної практики від кафедри на цьому етапі включає:

- підбір базових закладів загальної середньої освіти для проходження практики студентами;
- розподіл студентів за школами для проходження педагогічної практики;
- проведення всіх організаційних заходів для проходження виробничої практики (направлення, програми, щоденник практики, календарний план, індивідуальне завдання);
- доведення до відома студентів інформації про систему звітності з виробничої практики;
- організацію та проведення настановної конференції;
- проведення інструктажу з техніки безпеки;
- перевірку проходження виробничої практики студентами на базі практики.

Студенти отримують направлення на практику, яке надається завідувачем виробничої практики університету. На початку практики студенти повинні отримати інструктаж з охорони праці на базі практики, ознайомитися з правилами внутрішнього трудового розпорядку закладу середньої освіти. Тривалість робочого часу студентів під час проходження практики регламентується Кодексом законів про працю України.

Бази практик в особі їх керівників разом з університетом несуть відповідальність за організацію, якість і результати практики студентів.

Обов'язки осіб, відповідальних за практичну підготовку студентів, від бази практики та керівників практики від бази практики зазначаються в окремих розділах договорів на проведення практики студентів закладу вищої освіти.

Настановча конференція проводиться перед початком педагогічної практики. Головна мета настановної конференції – ознайомлення студентів з термінами практики, її метою, завданнями, змістом, програмою, порядком проходження, способами перевірки рівня досягнутих за час практики знань, вмінь, навичок, а також формами звітності студентів та критеріями їх оцінювання. На конференцію запрошуються методисти з фахових і психолого-педагогічних дисциплін. На період практики в кожній групі студентів, які проходять практику в базових школах, призначається староста.

II. Проведення педагогічної практики в школі

В умовах карантинних обмежень проходження виробничої практики передбачено у таких формах:

- **очна** - на базі закладів загальної середньої освіти (за умови вакцинації двома дозами) на підставі розподілу студентів університету у встановленому порядку;
- **змішана** - із застосуванням комп'ютерних технологій навчання (з виконанням практичних завдань у відеоформаті, із залученням електронних ресурсів Google Classroom за схемою “викладач-здобувач”).

Проведення практики в очній формі

Перший тиждень практики відводиться для вивчення організації освітнього процесу в школі.

Упродовж першого тижня практики студенти:

- знайомляться зі школою в ході бесід з адміністрацією школи, вчителями, класними керівниками, учнями класів, до яких прикріплені;
- знайомляться з кабінетами географії та історії, їх навчально-методичною та технічною базою;
- вивчають шкільну документацію;
- знайомляться з роботою класного керівника та планом виховної роботи в класі, складають план виховної роботи на період практики;
- знайомляться з календарно-тематичними планами вчителів географії та історії та складають власні календарно-тематичні плани на період практики;
- складають колоквиуми з тем шкільного курсу географії та історії, що припадають на період практики та методики їх навчання;
- відвідують уроки географії, історії та всі уроки у класі, до якого прикріплені, з метою ознайомлення з методикою викладання вчителя-наставника та вивчення класного колективу;

- складають індивідуальний план роботи (графік проходження практики) у щоденнику практики;
- вивчають документацію класу і окремих учнів;
- подають методистам розклад уроків, позакласних та виховних заходів.

На кінець першого тижня разом з керівником групи практикантів кожен студент складає графік проходження практики на весь період і подає його груповому керівнику на затвердження, складає колоквиуми з питань методики викладання тем, які вивчатимуться в період педпрактики (аналіз шкільної програми з географії, параграфів підручника, методів, засобів і форм організації навчання).

З другого до сьомого тижня студент-практикант працює згідно із затвердженим графіком проходження практики, виконує обов'язки вчителя географії та історії, класного керівника у закріпленому класі.

З другого до шостого тижня студент-практикант повинен:

- здійснювати навчально-виховну роботу згідно графіка практики;
- готувати плани конспекти уроків та позакласних заходів;
- проводити уроки географії (не менше 12 уроків) та не менше 6 уроків історії;
- готувати наочність до уроків;
- відвідувати уроки своїх колег;
- здійснювати аналіз відвіданих уроків та самоаналіз проведених уроків;
- вивчати передовий досвід вчителя;
- здійснювати позакласну роботу з географії та історії;
- підготувати і провести позакласні заходи з географії та історії;
- виконувати обов'язки класного керівника, провести виховний захід в класі, до якого прикріплені;
- виконувати завдання з педагогіки та психології;
- виконувати науково-дослідну роботу з обраної теми*;
- провести захід профорієнтаційного спрямування для учнів старших класів школи;
- заповнювати щоденник практики.

З метою проведення якісного контролю за педагогічною практикою студентів після 2-х тижнів практики проводиться проміжна конференція.

*Проведення науково-дослідної роботи має на меті оволодіння студентами основними методами педагогічних досліджень, вміннями працювати з науковою та навчально-методичною літературою, працювати над визначеною науково-методичною проблемою, робити узагальнення, висновки тощо. Проблеми і теми визначаються на початковому етапі практики і можуть стосуватися теми курсової роботи, теми, над якою працює вчитель-наставник тощо. Від групових методистів студенти отримують інструкції з виконання науково-дослідної роботи. Розроблена колективними зусиллями групи студентів науково-методична проблема виносить на звітну конференцію у вигляді доповіді. Доповідь має супроводжуватися ілюстрацією або електронною презентацією.

Протягом останнього тижня студенти:

- проводять навчально-виховну роботу згідно індивідуального плану;
- оформлюють звітну документацію з педагогічної практики та подають її на перевірку методистам (не пізніше визначеного строку);
- беруть участь у засіданні малої педагогічної ради школи за підсумками педагогічної практики;
- готують доповідь на звітну конференцію з педагогічної практики;
- готують стінгазети з враженнями від педагогічної практики.

Проведення практики у змішаній формі

Змішана форма організації виробничої педагогічної практики передбачає поєднання аудиторних (очних) та дистанційних технологій навчання.

Дистанційні технології навчання передбачають здійснення взаємодії учасниками освітнього процесу як асинхронно, так і синхронно в часі.

Дистанційна комунікація учасників освітнього процесу здійснюється через засоби комунікації, із залученням електронних ресурсів Google Classroom за схемою “викладач-здобувач”.

Поточний контроль результатів практичної підготовки здобувачів освіти за допомогою дистанційних технологій здійснюється шляхом оцінювання індивідуальних завдань, що виконуються здобувачами освіти електронній формі, захисту звітної документації та власного відеоконтенту за результати практики.

Обов'язковим завданням є створення студентами власного відеоконтенту (відеоуроки, відеоігри тощо).

Упродовж першого тижня практики студенти:

- аналізують сайт закладу освіти (за вибором) (меню сайту, напрямки методичної роботи закладу освіти, діяльність методоб'єднання з фаху, розробки для дистанційної освіти, блоги вчителів з фаху закладу освіти);
- складають рекомендації щодо удосконалення сайту закладу освіти;
- аналізують навчальні програми та підручники з географії та історії для 6-8 класів;
- знайомляться з критеріями оцінювання навчальних досягнень учнів;
- аналізують підручники з географії та історії для 6-8 класів, визначають найкращий підручник (на погляд студента) та аргументують свій вибір;
- складають власні календарно-тематичні плани з географії та історії, план виховної роботи на період практики;
- складають індивідуальний план (графік проходження практики) у щоденнику практики, який затверджується груповим керівником.

З другого до сьомого тижня студенти:

- аналізують відеоуроки вчителів географії та історії різних закладів освіти;
- готують плани конспекти з фаху - не менше 12 уроків з географії та не менше 6 уроків - з історії (в т.ч. надають записи 4-х відеоуроків географії та 2-х відеоуроків історії);
- демонструють модель одного уроку під час захисту підготовлених матеріалів на останньому тижні практики;
- проводять заняття в мікрогрупах;
- готують наочність до уроків;
- готують позакласний захід з географії та історії у відеоформаті (повинні мати демонстраційний матеріал);
- демонструють модель позакласного заходу під час захисту підготовлених матеріалів на останньому тижні практики та надають відеозаписи;
- виконують науково-дослідну роботу з обраної теми;
- виконують завдання з педагогіки та психології;
- створюють рекламні матеріали про факультет та спеціальність;
- аналізують дидактичні можливості платформ для реалізації дистанційного навчання (Classtime, Google Classroom, Всеосвіта, На урок тощо);
- проходять курс підвищення кваліфікації методичної тематики на одній з освітніх платформ (Prometeus, Edera, Всеосвіта, На урок тощо) (за вибором);
- створюють навчальний клас на освітній платформі Google Classroom та розміщують там конспекти уроків, демонстраційні матеріали, відеоуроки, відеозапис позакласного заходу тощо;
- надсилають виконані завдання до класу з виробничої педагогічної практик у школі у Google Classroom для перевірки методистами;
- до заповнюють щоденник практики.

Восьмий тиждень:

- оформлення документації з виробничої практики;
- підготовка доповіді та участь у звітній конференції за результатами виробничої практики.

III. Заключний етап педагогічної практики

У разі проходження практики в очній формі підведення підсумків педагогічної практики здійснюється у **два етапи**:

- на педагогічній раді школи груповий керівник і методисти разом із представниками дирекції навчального закладу, учителями-предметниками, класними керівниками і студентами аналізують та оцінюють роботу студентів;
- на підсумковій конференції, яку організовує деканат, факультетські керівники, оголошуються результати практики.

У разі проходження практики у змішаній формі підведення підсумків педагогічної практики здійснюється в очному режимі у формі захисту студентом підготовлених завдань за кожним з модулів, на основі звіту студента. Оголошення результатів відбувається на підсумковій конференції.

Протягом двох днів після завершення практики студенти здають звітну документацію методистам, оформлену за встановленими зразками.

Підсумкова конференція з педагогічної практики проводиться не пізніше, ніж через 10 днів після завершення практики. На підсумкову конференцію студенти готують тематичні доповіді (за домовленістю один-два студенти від групи), в яких розкривають результати науково-дослідної роботи під час педагогічної практики, досвід роботи вчителів, класних керівників, власні педагогічні знахідки, пропозицій щодо поліпшення проведення педагогічної практики тощо.

5. Зміст діяльності студента-практиканта

Зміст виробничої практики у школі визначають чотири модулі:

- **педагогічний** – відповідальність за розробку його змісту, завдань, видів та форм роботи, критеріїв оцінювання покладається на кафедру педагогіки та освітнього менеджменту;
- **психологічний** – відповідальність за розробку його змісту, завдань, видів та форм роботи, критеріїв оцінювання покладається на кафедру соціальної роботи, соціальної педагогіки та психології;
- **фаховий** – відповідальність за розробку його змісту, завдань, видів та форм роботи, критеріїв оцінювання покладається на фахові кафедри;
- **організаційний** – розробляється фаховою кафедрою.

Розподіл кредитів за компонентами:

- психологічний – 1,5 кредити (45 годин);
- педагогічний – 2,5 кредити (75 годин);
- організаційний – 1,0 кредит (30 годин);
- фаховий – 7 кредитів (210 годин).

ЗМІСТ ОСНОВНИХ МОДУЛІВ ПРАКТИКИ

Практика в очній формі

I. Організаційний

- студенти беруть участь у настановчій конференції з педпрактики;
- ознайомлюються із закладом загальної середньої освіти (адміністрацією, вчителями географії та історії, класними керівниками);
- знайомляться з класом, до якого прикріплені на період практики для проведення уроків географії, історії та виконання обов'язків помічника класного керівника;
- вивчають обладнання та оформлення кабінетів географії та історії;
- аналізують плани навчальної та виховної роботи школи, календарні та поурочні плани вчителів географії та історії, плани виховної роботи класних керівників, плани роботи методичних об'єднань вчителів географії та історії тощо;
- складають індивідуальний план роботи на період практики, до якого включають навчальну, методичну, виховну та дослідницьку роботу;
- вчасно оформлюють та подають методистам звітну документацію з педагогічної практики;
- беруть участь у підсумковій конференції з педагогічної практики.

II. Педагогічний

Метою педагогічного компонента (модуля) виробничої педагогічної практики є ознайомити студентів з багатограним змістом та функціями педагогічної діяльності класного керівника в основній школі, сформувати уміння та навички цілеспрямовано здійснювати навчально-виховну роботу з класом (основної школи) й окремими учнями і стимулювати формування професійно значимих якостей класного керівника.

Завдання педагогічного компонента (модуля) виробничої педагогічної практики студентів IV курсу:

- ознайомлення із системою виховної роботи навчального закладу, поглиблення розуміння ролі і місця класного керівника в ній;
- вивчення нормативно-методичної документації, що визначає мету, завдання, зміст діяльності класного керівника щодо виховання підростаючого покоління в сучасних умовах, а також особливості та вимоги до ведення документації класним керівником;
- поглиблення і розширення психолого-педагогічних знань на основі всебічного вивчення й аналізу виховної роботи в навчальному закладі взагалі та особливостей реалізації виховних функцій класним керівником закріпленого класу у всіх напрямках його діяльності, застосування їх у розв'язанні конкретних педагогічних завдань під час практики;
- формування і розвиток у студентів професійно-педагогічних умінь і навичок діагностування, цілепокладання, планування, організації та здійснення виховної роботи як з класом так і з окремими вихованцями;
- оволодіння різними методами і формами виховної роботи із учнями підліткового віку із застосуванням сучасних технологій (методик) виховання;
- формування досвіду студентів щодо виконання функцій та завдань педагогічної діяльності класного керівника;
- вироблення творчого, дослідницького підходу до розв'язання виховних ситуацій в діяльності класного керівника;
- виховання у студентів професійно значущих якостей, властивостей особистості класного керівника, індивідуального творчого стилю педагогічної діяльності, потреби в професійному самовдосконаленні.

*Програми педагогічного компоненту (модуля) виробничої педагогічної практики спрямована на формування у студентів таких **умінь і навичок**:*

- аналізувати педагогічну діяльність класного керівника та поведінку учнів в різноманітних педагогічних ситуаціях.
- діагностувати рівень вихованості окремих учнів, згуртованості класу, як основи визначення цілей і завдань виховної роботи;
- цілеспрямовано планувати виховну роботу з учнями класу з врахуванням рівня їх вихованості, згуртованості, вікових та індивідуальних особливостей;
- моделювати, конструювати, організовувати проведення різних форм виховної роботи та аналізувати їх ефективність;
- стимулювати участь учнів у підготовці та проведенні виховних заходів (КТС), з врахування їх інтересів, мотивів та потреб.
- визначати зміст виховної роботи з урахуванням основних орієнтирів виховної роботи з учнями в сучасній школі;
- здійснювати самоаналіз власної виховної роботи з класом взагалі і конкретними учнями зокрема.
- обирати педагогічно доцільні комунікативні засоби взаємодії з учнями, педагогами та батьками учнів.

III. Психологічний

- складають психолого-педагогічну характеристику учнівської групи за програмою;
- складають кейс: збір психолого-педагогічних рекомендацій та порад для розв'язання певної психолого-педагогічної проблеми, що впливає на розвиток учнівської групи та моделювання розв'язання життєвих ситуацій;

- розробляють онлайн-опитування з метою вивчення певної особливості/проблеми розвитку учнівської групи;
- проводять онлайн-опитування та аналіз отриманих результатів.

V. Фаховий

- аналізують навчальні програми з географії та історії на період практики та шкільні підручники відповідних курсів;
- знайомляться з необхідною навчально-методичною літературою;
- складають календарно-тематичні плани з географії та історії на період практики;
- відвідують та аналізують уроки з географії та історії, які проводить вчитель-наставник;
- вивчають педагогічний досвід вчителя географії та історії, до якого прикріплені на період практики;
- за допомогою методистів і вчителів розробляють розгорнуті плани-конспекти різнотипових уроків географії та історії; здійснюють відбір змісту навчального матеріалу, методів, прийомів і засобів навчання до кожного уроку у відповідності до вікових та індивідуальних особливостей учнів, мети і завдань уроку;
- проводять не менше 12 уроків географії та не менше 6 уроків історії у одному з 6-8 класів;
- добирають і виготовляють дидактичний і наочний матеріал до уроків;
- відвідують уроки колег-практикантів;
- відвідують консультації з методистами;
- здійснюють аналіз відвіданих уроків та самоаналіз проведених уроків, використовують результати аналізу і самоаналізу для вдосконалення своєї педагогічної майстерності;
- розробляють і організують різні види позакласної роботи з географії та історії (екскурсії, вечори, вікторини, брейн-ринги, конкурси тощо);
- беруть участь у методичній роботі: спостерігають за роботою засідань предметних комісій з фаху, методичних об'єднань вчителів географії тощо;
- проводять науково-дослідну роботу: збирають матеріали з теми курсової роботи, проводять експериментальну роботу; збирають матеріали з науково-методичної проблеми, над якою працюють в період практики.
- оформлюють звітну документацію з педагогічної практики;
- готують матеріали до виставки, настінні газети за наслідками педагогічної практики та методичні матеріали.

Практика у змішаному режимі

I. Організаційний

- студенти беруть участь у настановній конференції з педпрактики;
- аналізують сайт закладу освіти (за вибором) (меню сайту, напрямки методичної роботи закладу освіти);
- вивчають наявні на сайті школи особливості оформлення кабінетів географії та історії (у разі наявності);
- аналізують наявні на сайті школи плани навчальної та виховної роботи школи, плани виховної роботи класних керівників, плани роботи методичних об'єднань тощо;
- аналізують наявні на сайті розробки для дистанційної освіти, блоги вчителів географії та історії, класних керівників тощо;
- складають рекомендації щодо удосконалення сайту закладу освіти;
- складають графік проходження практики (у щоденнику практики), до якого включають навчальну, методичну, виховну та дослідницьку роботу;
- вчасно оформлюють та подають методистам звітну документацію з педагогічної практики;
- беруть участь у підсумковій конференції з педагогічної практики.

II. Педагогічний

- складають власний (умовний) індивідуальний план виховної роботи на період виробничої практики за умови дистанційного навчання (погоджується з методистом з педагогіки) для учнів 5 класу та 9 класу;

- розробляють плани-конспекти годин спілкування (бесід) для учнів 5 та 9 класів на період практики за різними напрямками виховної роботи для кожного тижня практики;
- розробляють план конспект залікового виховного заходу для учнів 5 класу у формі бесіди, для учнів 9 класу у формі дискусії або диспуту;
- підбирають відповідну наочність з теми заходу(відео контент, презентація);
- знімають 10-15 хвилин відеофрагменту, розроблених залікових виховних заходів;
- заповнюють розділ щоденника практики, де буде відображено зміст виконання завдань з педагогіки;
- готують звіт, де потрібно відобразити особливості організації виховної роботи для різних вікових категорій, розкрити особливості організації виховної роботи класного керівника під час дистанційного навчання:
- готують звітну документацію щодо виконання завдань з педагогіки.

III. Психологічний

- проводять ретрофлексивний аналіз розвитку учнівської групи за програмою;
- складають кейс: збір психолого-педагогічних рекомендацій та порад для розв'язання певної психолого-педагогічної проблеми, що впливає на розвиток учнівської групи та моделювання розв'язання життєвих ситуацій;
- розробляють онлайн-опитування з метою вивчення певної особливості/проблеми розвитку учнівської групи;
- проводять онлайн-опитування та аналіз отриманих результатів.

IV. Фаховий

- аналізують навчальні програми та підручники з географії та історії для 6-8 класів;
- знайомляться з критеріями оцінювання навчальних досягнень учнів;
- знайомлять з необхідною навчально-методичною літературою, аналізують підручники з географії та історії для 6-8 класів, визначають найкращий підручник (на погляд студента) та аргументують свій вибір;
- складають власні календарно-тематичні плани з географії та історії, план виховної роботи на період практики, індивідуальний план (графік проходження практики) у щоденнику практики, який затверджується груповим керівником;
- відвідують консультації з методистами в дистанційному форматі;
- аналізують відеоуроки вчителів географії та історії різних закладів освіти;
- готують плани конспекти з фаху - не менше 12 уроків з географії та не менше 6 уроків - з історії (в т.ч. надають записи 4-х відеоуроків географії та 2-х відеоуроків історії);
- здійснюють відбір змісту навчального матеріалу, методів, прийомів і засобів навчання до кожного уроку у відповідності до вікових особливостей учнів, мети і завдань уроку;
- демонструють модель одного уроку під час захисту підготовлених матеріалів на останньому тижні практики;
- проводять заняття в мікрогрупах;
- добирають і виготовляють дидактичний і наочний матеріал до уроків;
- розробляють конспекти позакласних заходів з географії (екскурсії, вечори, вікторини, брейн-ринги, конкурси тощо);
- готують один позакласний захід з географії та історії у відеоформаті (повинні мати демонстраційний матеріал) та демонструють модель позакласного заходу під час захисту підготовлених матеріалів на останньому тижні практики та надають відеозаписи;
- виконують завдання з педагогіки та психології;
- створюють рекламні матеріали про факультет та спеціальність;
- аналізують дидактичні можливості платформ для реалізації дистанційного навчання (Classtime, Google Classroom, Всеосвіта, На урок тощо), створюють навчальний клас на освітній платформі Google Classroom та розміщують там конспекти уроків, демонстраційні матеріали, відеоуроки, відеозапис позакласного заходу тощо;
- працюють над підвищенням рівня фахової, проходять один з курсів підвищення кваліфікації на освітніх платформах (Prometeus, Edera, Всеосвіта, На урок тощо);

- надсилають виконані завдання до класу з виробничої педагогічної практик у школі у Google Classroom для перевірки методистами;
- проводять науково-дослідну роботу: збирають матеріали з теми курсової роботи, проводять експериментальну роботу; збирають матеріали з науково-методичної проблеми, над якою працюють в період практики;
- оформлюють звітну документацію з педагогічної практики;
- готують доповіді та презентації на звітну конференцію з виробничої практики;
- заповнюють щоденник практики.

ФАХОВИЙ МОДУЛЬ ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ У ШКОЛІ

Фаховий модуль виробничої практики містить завдання з географії та історії.

ПРАКТИКА В ОЧНІЙ ФОРМІ

ЗАВДАННЯ З ГЕОГРАФІЇ

Під час практики студенти виконують функції помічника вчителя географії у одному з 6-8 класів. Студенти розподіляються на практику по одному в клас та працюють за трьома напрямками: навчальний, виховний, дослідницький.

Зміст роботи з географії

- Знайомство класом, до якого прикріплені студенти, шкільним кабінетом географії, календарно-тематичними та поурочними планами вчителя географії.
- Складання календарно-тематичного плану на період практики (на основі календарно-тематичного плану вчителя).
- Вивчення досвіду роботи вчителя географії, до якого прикріплені на період практики.
- Відвідування уроків географії вчителя та студентів-колег по практиці.
- Розробка розгорнутих планів-конспектів різнотипових уроків з географії, виготовлення наочності до них.
- Проведення уроків географії (не менше 12 уроків);
- Аналіз одного з відвіданих уроків та самоаналіз одного з проведених уроків, врахування критичних зауважень в подальшій роботі для вдосконалення професійних умінь та навичок.
- Використання на уроках різноманітних методів й методичних прийомів навчання, оптимальне їх поєднання для досягнення найбільшої ефективності уроку; опановування проблемними методами навчання, які стимулювали б учнів до самостійного пошуку розв'язання проблеми, активізували дослідницьку діяльність школярів;
- Вивчення та запровадження різноманітних способів активізації пошуково-пізнавальної діяльності учнів на уроках з урахуванням сучасних навчальних та інформаційних технологій;
- Використання та ефективне поєднання різних організаційних форм роботи з метою реалізації індивідуалізації та диференціації навчання у сучасних умовах запровадження державного освітнього стандарту;
- Застосування різних засобів навчання та сучасних інформаційних технологій, які сприяють підвищенню рівня самостійності в опануванні нових знань, формують елементи інформаційної культури учнів і стимулюють інтерес учнів до вивчення предмету;
- Виготовлення та використання на уроках дидактичних матеріалів, наочності;
- Проведення позакласної роботи з географії, індивідуальної роботи зі слабковстигаючими учнями та обдарованими дітьми тощо;
- Підготовка та проведення залікових позакласних заходів з географії;
- Відвідування й аналіз уроків та позакласних заходів, які проводяться колегами по практиці, участь у їх обговоренні;
- Участь у роботі науково-методичних семінарів, методичних об'єднань учителів, шкільних педрадах (за згодою адміністрації школи) тощо;
- Проведення науково-дослідної роботи, результати якої будуть представлені у вигляді доповіді на звітній конференції;

- Проведення профорієнтаційної роботи серед старшокласників.
- Оформлення і подання груповому методисту звітної документації не пізніше визначених на настановній конференції строків.

Протягом практики кожен **студент зобов'язаний**:

- підготувати і провести не менше 12 уроків географії різного типу, використовуючи різні методи, прийоми, технології та засоби навчання (оцінки за уроки виставляє вчитель географії та методист за відповідними критеріями);
- виготовляти необхідну наочність до уроків;
- відвідати не менше 6 уроків географії (у вчителів та студентів-практикантів), 1 з них письмово проаналізувати;
- систематично проводити індивідуальні заняття із слабовстигаючими учнями, а також додаткові заняття з учнями, що виявляють підвищений інтерес до предмету, з обдарованими школярами;
- відвідати (за можливістю) засідання методичного об'єднання вчителів географії, засідання педагогічної ради школи тощо;
- систематично проводити позакласну роботу з географії, підготувати і провести один заліковий позакласний захід з фаху (оцінка виставляється вчителем і методистом згідно із критеріями оцінювання);
- проводити науково-дослідну роботу;
- провести профорієнтаційний захід для старшокласників.

Перелік звітної документації з географії:

1. Щоденник практики (подати груповому методисту після заповнення методистами зі спеціалізації, педагогіки та психології).
2. Календарно-тематичне планування на період практики.
3. Конспекти всіх проведених уроків географії, погоджені і оцінені вчителем та методистом.
4. Письмовий аналіз одного з відвіданих уроків та самоаналіз одного уроку географії.
5. Конспект позакласного заходу з географії, затверджений методистом, погоджений і оцінений учителем.
6. Індивідуальне завдання – результати науково-дослідної роботи (доповідь).
7. Матеріали з вивчення педагогічного досвіду вчителя (фото, анкета, опис досвіду, методичні розробки тощо).
8. Конспект заходу профорієнтаційного спрямування.
9. Звіт про проходження педагогічної практики (за загальною схемою).
10. Витяг з протоколу засідання педагогічної ради школи за результати проходження педагогічної практики студента.

Кожен документ вкладається в окремий файл і формується папка.

До звітної конференції з педагогічної практики рекомендується оформити настінну газету.

ЗАВДАННЯ З ІСТОРІЇ

Методична робота

1.Бесіда з адміністрацією навчального закладу:

- розподіл за класами, знайомство із вчителями та учнями;
- ознайомлення з навчальними кабінетами, бібліотекою, навчальною базою закладу;
- вивчення шкільної документації, ознайомлення з розкладом
- уроків, вивчення журналу класу та правил його оформлення.

2.Ознайомитися та вивчити досвід школи:

- проаналізувати сайт навчального закладу, за яким закріплений бакалавр;
- вивчити напрямки методичної роботи навчального закладу,
- діяльність методичного об'єднання з історії;
- проаналізувати платформи для реалізації дистанційного навчання (Classroom, Classtime, на урок, Всеосвіта) (зазначити у звіті).

3.Ознайомитися та вивчити досвід учителів історії:

- вивчити досвід роботи учителів історії навчального закладу;
- ознайомитися з їх планами роботи (календарно-тематичні плани, поурочні, а також плани роботи гуртків, факультативів);
- ознайомитися з розробками учителів для дистанційної освіти;
- вивчити напрямки та проблематику, яку досліджують вчителі
- на уроках та у позашкільній роботі.

4. Скласти індивідуальний план (щоденник практики) навчально-методичної та позакласної роботи на весь період практики та затвердження його у групового методиста.

5. Знайомство з учнями класу, відвідувати уроки учнів закріпленого класу.

6. Вивчити досвід застосування технології, методики, яка є провідною в учителя навчального закладу або школі- базі практики.

Навчальна робота

1. Підготувати, обговорити з учителем, методистом та практикантами провести 6 уроків:

- 5 уроків різних типів, з навчальними матеріалами, списком використаної літератури для підготовки уроків

- 1 заліковий урок (з навчальними матеріалами, списком використаної літератури для підготовки уроків, візуальними джерелами, застосуванням інтерактивних інструментів).

Позакласна робота

1. Розробити завдання до різних напрямків і форм позакласної роботи (наприклад, екскурсія, діалогічна бесіда, історичний гурток, підготовка до історичного турніру, робота над проектом, тиждень історії), які актуальні для учнів; використати інтерактивні інструменти (інтерактивну дошку, Kahoot).

2. Розробити та провести позакласний захід:

- конспект позакласного заходу із зазначенням всіх етапів роботи;

- кейс із наочними матеріалами (відео, аудіо) до заходу можна візуалізувати, в конспекті позначити через посилання або QR-код;

3. Проаналізувати заплановані у щоденнику форми та напрямки позакласної роботи, відповідно роботи школи та «Інструктивно-методичних рекомендації щодо викладання навчальних предметів у закладах загальної середньої освіти у 2021/2022 навчальному році» (звіт з педагогічної практики).

Дослідницька робота

1. Вивчити та проаналізувати, оформити досвід роботи учителя історії навчального закладу.

2. Підготувати статтю до студентського збірника по темі курсової роботи або досвіду учителя.

Перелік звітної документації з історії:

- індивідуальний план роботи (щоденник);
- конспекти уроків з кейсом навчальних матеріалів;
- конспект залікового позакласного заходу з історії з кейсом матеріалів;
- письмовий звіт про проходження педагогічної практики з історії;
- витяг з протоколу педагогічної ради школи;

ПЕДАГОГІЧНИЙ МОДУЛЬ ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ У ШКОЛІ

Зміст роботи студентів IV курсу по виконанню завдань з педагогіки у процесі виробничої практики полягає у виконанні обов'язків помічника класного керівника в закріпленому класі. Що передбачає свідому, цілеспрямовану, обґрунтовану, дієву участь студентів в реалізації функціональних обов'язків класного керівника в усіх напрямках його діяльності. Основним орієнтиром виховної діяльності студента в закріпленому класі є план роботи класного керівника, але за його згодою вносить зміни та корективи у виховний процес учнів. На його основі та аналізу соціально-педагогічного портрета учнів, результатів дослідження рівня вихованості учнів, згуртованості класу студенти складають власні індивідуальні плани виховної роботи на період педагогічної практики (погоджується з класним керівником та методистом з педагогіки) і залучаються до поточної виховної роботи в класі.

В процесі виробничої практики студентам IV курсу необхідно виконати **наступні завдання з педагогіки:**

Завдання 1. Ознайомитися з особливостями системи виховної роботи в навчальному закладі взагалі й у закріпленому класі зокрема:

- проаналізувати виховні традиції (соціально-важливі творчі справи, цільові програми, впровадження інтерактивних методів, інноваційних технологій тощо) в навчальному закладі та в закріпленому класі.
- проаналізувати пріоритетні напрямки виховної роботи класного керівника в класі, рівень їх актуальності;
- вивчити специфіку співпраці класного керівника з органами учнівського самоврядування та з батьками учнів, громадськістю;
- скласти соціально-педагогічний паспорт класу.

Завдання 2. На основі вивчення класної документації, діагностування та аналізу виховного процесу й рівня вихованості учнів в закріпленому класі скласти власний індивідуальний план виховної роботи на період виробничої практики (затверджується класним керівником і погоджується з методистом з педагогіки).

Завдання 3. Брати активну участь у плануванні, розробці та проведенні різних організаційних форм позакласної виховної роботи з класом взагалі і конкретними учнями зокрема; брати участь у роботі семінарів, методичних об'єднань класних керівників, збирати матеріали з теми науково-дослідної роботи (курсової роботи). Вся проведена виховна робота зазначається у «Щоденнику педагогічної практики» і підтверджується оцінкою та підписом класного керівника.

Результатом виконання даного завдання є висвітлення всебічного аналізу проведеної виховної роботи у «Звіті про виховну роботу».

Завдання 4. Самостійно підготувати та провести один заліковий виховний захід. Як правило, заліковим для студентів IV курсу є підготовка і проведення виховного заходу у формі години спілкування (етичної бесіди). Конспект залікового заходу затверджується класним керівником та методистом з педагогіки.

Скласти самоаналіз залікового виховного заходу (етичної бесіди)

Завдання 5. Цілеспрямовано спостерігати й аналізувати педагогічну діяльність класного керівника. Аналізувати ефективність власної виховної роботи. В звіті окреслити не менше трьох педагогічних ситуацій власної виховної взаємодії з учнями, проаналізувати їх, сформулювати педагогічні задачі, на розв'язання яких було спрямовано педагогічні дії, охарактеризувати використані методи й засоби виховного впливу та їх ефективність в конкретній педагогічній ситуації.

Завдання 6. Підготувати звітну документацію щодо виконання завдань з педагогіки.

Перелік звітної документації з педагогічного модуля:

- щоденник практики (у розділі «виховна робота» зафіксувати всі види і форми виховної роботи з оцінкою класного керівника та методиста з педагогіки);
- індивідуальний план виховної роботи в закріпленому класі на період практики (затверджений класним керівником і методистом з педагогіки);
- конспект залікового виховного заходу з самоаналізом (з оцінкою класного керівника);
- звіт про виховну роботу.

ПСИХОЛОГІЧНИЙ МОДУЛЬ ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ У ШКОЛІ

Щоб скласти психолого-педагогічну характеристику учнівської групи слід дати її опис за нижче поданою програмою. Програма є своєрідним планом, що пункт за пунктом розкриває психо-соціальні особливості розвитку класу. Практикант має складати характеристику класу спираючись на свої спостереження, наводити конкретні приклади, давати розгорнуті описи групових феноменів та явищ, аналізувати їх причини та наслідки. Важливо спиратися на теоретичні знання педагогічної, вікової та соціальної психології. Для зручності окремі теми розміщені в класурмі.

ПРОГРАМА ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОГО ВИВЧЕННЯ УЧНІВСЬКОЇ ГРУПИ ЗАКЛАДУ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ*

*Це назва плану, за яким складається документ, який має назву «Психолого-педагогічна характеристика учнівської групи»

1. Загальні відомості про групу. Школа, клас. Кількість учнів, їх статеву приналежність, національність, вік.

2. Структура учнівської групи.

2.1. Ступінь організованості групи. Визначте, наскільки учнівська група організована чи розрізнена. Чи трапляються випадки узгодженої взаємодії та взаємодопомоги членів групи, прагнення до співробітництва, взаємовиручки, чи навпаки помітна відсутність цих якостей. Наведіть конкретні приклади. Опишіть особливості міжособистісних взаємин учнів в цілому: товариські взаємини, чи навпаки – типовою для класу є недоброзичливість.

2.2. Визначення статусу в групі її членів. Визначіть, хто з учнів належить до категорії лідерів, «ізолюваних», та хто займає проміжну позицію між цими полярними ланками.

Лідери. Стисла характеристика активу (офіційних лідерів) та його діяльності. В якій мірі актив долучається до організаторської діяльності, яким чином розподілені функції серед активістів. Чи справді актив є авторитетним серед решти учнів? Характеристика функціонування органів учнівського самоврядування (для старших класів). Наведіть конкретні приклади, які б ілюстрували діяльність активу. Визначення існування неофіційного активу (неофіційні лідери), характер впливу неофіційних лідерів на групу (позитивний/негативний), характер їх взаємин з офіційним активом (співпраця, протидія, ігнорування). Наведіть конкретні приклади, які б ілюстрували їх діяльність.

Аутсайдеру. Визначення в класі окремих учнів, що належать до категорії «ізолюваних». З яких причин вони стали аутсайдерами? Які дії вчителів та учнів класі могли сприяти ізолюванню цих учнів? Які дії вчителів та учнів могли б навпаки посприяти їх інтеграції в класну спільноту? Чи трапляються в класі випадки цькування (булінгу)? Якщо так, то яким чином ця проблема вирішується в класі?

Учні, що займають проміжну позицію. Наявність в учнівській групі осередків (мікро-групи, об'єднані за певними спільними інтересами), їх спрямованість, з яких причин вони виникли і чому певний час існують. Визначення характеру взаємин між цими угрупованнями в класі та причин, що зумовили саме таку взаємодію.

3. Спрямованість групи.

3.1. Інтереси, якими керуються члени групи, наскільки вони спільні для всіх, як вони позначаються на навчанні.

3.2. Чи є в учнівській групі спільна мета? Наскільки вона інтегрована (чи це справді мета, яку усвідомлюють і підтримують учні, чи це нав'язана зовні або формальна ідея?). (Важливо розуміти, що спільна мета – це мета, яку можна реалізувати лише разом. Добре вчитися – це мета, яку може мати кожен учень, проте це не спільна мета, а мета, яка співпадає у більшості).

3.3. Громадська думка в групі, провідні моральні норми. Як учні ставляться до порушень норм поведінки та моралі (нейтрально, засуджують, ведуть боротьбу з порушниками)? Наявність критики в групі, її зміст і результативність (конструктивна чи деструктивна). За що критикують або що не схвалюють в групі? В якій формі це відбувається (відкрите обговорення, бойкот, фізична розправа, обговорення за спиною).

3.4. Взаємостосунки з іншими класами в школі. Яким є характер взаємин з іншими класами (конкуренція, співпраця, ворожість, дружба)? Взаємостосунки з представниками різних національностей, релігійних течій (за наявності таких): дружні стосунки/ ворожість/ ігнорування.

4. Характеристика навчальної діяльності учнівської групи.

4.1. Рівень загального інтелектуального розвитку учнів, їх підготовленість до навчання, здатність до засвоєння навчального матеріалу з різних дисциплін. Чи можна назвати клас «сильним» в плані навчання? Слабким? Характеристика успішності групи (поточні оцінки, кількість відмінників, невстигаючих).

4.2. Домінуючі для більшості учнів мотиви навчання (внутрішні – пізнавальні, саморозвитку, досягнення успіху; зовнішні – уникнення покарання, отримання високих балів, самоповага, страх розчарувати батьків, обов'язок). Як домінуюча мотивація навчання позначається на успішності учнів?

4.3. Негативні й позитивні вияви взаємодії та взаємодопомоги в навчальній роботі (взаємодопомога чи підказка, списування). Ставлення до цих явищ в учнівській групі. Аналіз того, що сприяє прояву цих явищ.

5. Підготовленість групи за видами діяльності.

Види спільної діяльності, у яких беруть участь члени групи і група в цілому. Інтерес у групі до мистецтва, літератури, спорту, туризму, художньої самодіяльності тощо. Форми вияву таких інтересів. Чи відвідують учні театри, кінотеатри? Чи обговорюють книжки, кінофільми, спектаклі? Інтерес до сучасних відео-блогерів – які саме теми учні вважають актуальними (крутими)?

Досвід спільної діяльності в групі. Чи є в групі досвід здійснення спільної діяльності (разом підготувати свято, проект, організувати турпохід або екскурсію)? Чи зацікавлені учні в досягненні успіху таких спільних для всього класу проектів, чи лише окремі учні тягнуть на собі всю їх організацію? Як члени групи реагують на труднощі й невдачі в спільній діяльності (покидають діяльність, сваряться, домовляються)?

6. Психологічна єдність як критерій соціальної зрілості учнівської групи.

На основі ваших спостережень та вище проаналізованих особливостей групи зробіть висновки про:

6.1. Інтелектуальну єдність групи (ступінь розуміння однокласниками один одного). Вкажіть, які саме риси з названих вами вище, свідчать про наявність або відсутність цієї єдності.

6.2. Емоційну єдність групи (психологічну атмосферу в групі). Вкажіть, які саме особливості групи свідчать про те, що психологічна атмосфера є сприятливою, несприятливою, напруженою, нездоровою.

6.3. Вольову єдність групи (здатність групи спільно переборювати труднощі для досягнення загальної мети, доводити розпочату справу до кінця, працювати самостійно).

7. Рівень розвитку групи. На основі вище проаналізованих особливостей групи зробіть висновки про рівень згуртованості учнівської групи та досягнутий нею рівень розвитку*: дифузна група, асоціація, кооперація, колектив, конгломерат. Підкріпіть вашу думку про рівень згуртованості та рівень розвитку групи конкретними прикладами та аргументами.

Проаналізуйте, що на вашу думку, могло б посприяти досягненню групою більш високого рівня організованості та згуртованості (конкретні заходи з боку класного керівника).

*При визначенні рівня розвитку вашої учнівської групи пам'ятайте, що найвищий рівень розвитку групи (колектив) має найвищий рівень згуртованості, високий рівень взаєморозуміння, сприятливу психологічну атмосферу, в такій групі немає ізольованих тощо.

8. Педагогічне керівництво учнівською групою.

8.1. Характеристика діяльності класного керівника:

- Визначте наскільки активно класний керівник впливає на діяльність класу та взаємини учнів.

- Визначте стиль педагогічного спілкування класного керівника із школярами. Проілюструйте прикладами.

- Визначте стиль педагогічної діяльності класного керівника, проаналізуйте його переваги та недоліки.

8.2. Ставлення групи до інших вчителів. Ступінь поваги класом відносно вчителів. Педагоги, які користуються найбільшим авторитетом і повагою в учнів.

8.3. Узагальнення: перелік якостей учителів, що імпонують учням і найбільш ними цінуються, та визначення стилю діяльності вчителів, який є найбільш оптимальним у даному класі (із обґрунтуваннями, чому саме цей стиль є найбільш оптимальним саме для цього класу).

8.4. Психологічна характеристика власної педагогічної діяльності (стиль спілкування, стиль педагогічної діяльності, які практикант зміг помітити в своїй роботі). Вплив учителя-

практиканта на розвиток групи (на згуртування учнів, інтеграцію ізольованих учнів у колектив тощо). Що вдалося? Над чим слід працювати?

9. Загальні психолого-педагогічні висновки. Узагальнення отриманих результатів вивчення учнівської групи. Пропозиції та рекомендації щодо оптимізації взаємин, подальшого розвитку групи. Визначення шляхів корекції окремих сторін життєдіяльності групи (*Цей пункт слід підкріпити результатами аналізу матеріалів кейсу, який складав практикант, а також результатами анкетування учнів*).

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ МОДУЛЬ ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ

При оцінюванні організаційного модуля практики враховується:

- ставлення до виробничої практики;
- присутність на настановчій та звітній конференціях;
- підготовка настінної газети з враженнями від педагогічної практики;
- регулярність відвідування консультацій;
- своєчасність подання методистам звітної документації тощо.

Загальний перелік звітної документації з педагогічної практики в звичайному режимі:

1. Щоденник практики (*подається груповому методисту після заповнення методистами зі спеціалізації, педагогіки та психології*).
2. Календарно-тематичні плани з географії та історії.
3. Конспекти проведених уроків географії та історії, погоджені і оцінені вчителем та методистом.
4. Письмовий аналіз одного з відвіданих уроків та самоаналіз одного уроку географії.
5. Конспект залікового позакласного заходу з географії та історії, затверджений методистом, погоджений і оцінений учителем.
6. Завдання з педагогіки та конспект виховного заходу, погоджений і оцінений класним керівником, затверджений методистом з педагогіки.
7. Завдання з психології.
8. Індивідуальне завдання - результати науково-дослідної роботи (доповідь).
9. Конспект заходу профорієнтаційного спрямування.
10. Звіт про проходження педагогічної практики.
11. Витяг з протоколу засідання педагогічної ради школи з результатами проходження педагогічної практики студентом.

Всі ці документи студенти вкладають в папки і подають методистам відповідних кафедр.

Практика в змішаній формі **ЗАВДАННЯ З ГЕОГРАФІЇ**

1. Аналіз сайту закладу освіти (за вибором): меню сайту, адміністрація, напрямки методичної роботи закладу освіти, діяльність методоб'єднання з фаху, наявні на сайті школи особливості оформлення кабінету географії, плани навчальної та виховної роботи школи, плани роботи методичних об'єднань тощо; розробки для дистанційної освіти, блоги вчителів географії, класних керівників тощо) та складають рекомендації щодо удосконалення сайту закладу освіти.
2. Аналіз підручників та навчальних програм географії для 6-8 класів, визначення найкращого підручника (на погляд студента) з аргументацією свого вибору .
3. Ознайомлення з критеріями оцінювання навчальних досягнень учнів з предметів викладання.
4. Складання індивідуального плану (графіку проходження практики) у щоденнику практики, який затверджується груповим керівником.
5. Відвідування консультацій з методистами в дистанційному форматі.
6. Складання календарно-тематичного плану на період практики (не менше 12 уроків).
7. Аналіз відеоуроків вчителів географії різних закладів освіти (не менше 2-х);

8. Розробку розгорнутих планів-конспектів різнотипових уроків з географії (не менше 12 уроків, (в т.ч. 4-х відеоуроків), виготовлення дидактичних матеріалів, наочності до них.
9. Використання на уроках різноманітних методів й методичних прийомів навчання, оптимальне їх поєднання для досягнення найбільшої ефективності уроку; запровадження різноманітних способів активізації пошуково-пізнавальної діяльності учнів на уроках з урахуванням сучасних навчальних та інформаційних технологій.
10. Демонстрація моделі одного уроку під час захисту підготовлених матеріалів на останньому тижні практики;
11. Проведення заняття в мікрогрупах;
12. Підготовка позакласного заходу з географії у відеоформаті (з демонстраційними матеріалами);
13. Демонстрація моделі позакласного заходу під час захисту підготовлених матеріалів на останньому тижні практики та надають відеозаписи;
14. Аналіз дидактичних можливостей платформ для реалізації дистанційного навчання (Classtime, Google Classroom, Всеосвіта, На урок тощо) (усний);
15. Проходження онлайн-курсу підвищення кваліфікації методичної тематики на одній з освітніх платформ (Prometeus, Edera, Всеосвіта, На урок тощо) (за вибором);
16. Створення навчального класу на освітній платформі Google Classroom та розміщення там конспектів уроків, демонстраційних матеріалів, відеоуроків, відеозаписів позакласного заходу тощо;
17. Проведення науково-дослідної роботи, результати якої будуть представлені у вигляді доповіді на звітній конференції.
18. Створення рекламних матеріалів про факультет та спеціальність;
19. Розміщення виконаних завдань у класі з виробничої педагогічної практик у школі у Google Classroom для перевірки методистами,
20. Оформлення і подання груповому методисту звітної документації не пізніше визначених на настановній конференції строків.
21. Заповнення щоденників практики.

Перелік звітної документації з географії:

1. Щоденник практики (в електронному вигляді до Гуглкласу та у рукописному вигляді подати груповому методисту після заповнення методистами з історії, педагогіки та психології).
2. Звіт про проходження педагогічної практики (за загальною схемою).
3. Календарно-тематичне планування на період практики.
4. Конспекти всіх уроків географії різних типів.
5. Відеозаписи 4-х уроків.
6. Відеозапис позакласного заходу з географії.
7. Письмовий аналіз сайту школи.
8. Письмовий аналіз навчальних програм 6-8 класів.
9. Письмовий аналіз підручників географії для 6-8 класів з визначенням найкращого (на погляд студента) з аргументацією.
10. Письмовий аналіз 2-х відеоуроків географії.
11. Індивідуальне завдання - результати науково-дослідної роботи (доповідь).
12. Сертифікат про проходження курсів підвищення кваліфікації на одній з освітніх платформ (Prometeus, Edera, Всеосвіта, На урок тощо)
13. Посилання на створений студентом навчальний клас на освітній платформі Google Classroom, де розміщені всі матеріали.
14. Рекламні матеріали про факультет та спеціальність.

ЗАВДАННЯ З ІСТОРІЇ

Методична робота

1. Ознайомитися та вивчити досвід школи:

- проаналізувати сайт навчального закладу, за яким закріплений бакалавр;
- вивчити напрямки методичної роботи навчального закладу,

- діяльність методичного об'єднання з історії;
- проаналізувати платформи для реалізації дистанційного навчання (Classroom, Classtime, на урок, Всеосвіта) (зазначити у звіті).

2. Ознайомитися та вивчити досвід учителів історії:

- вивчити досвід роботи учителів історії навчального закладу;
- ознайомитися з їх планами роботи (календарно-тематичні плани, поурочні, а також плани роботи гуртків, факультативів);
- ознайомитися з розробками учителів для дистанційної освіти;
- вивчити напрямки та проблематику, яку досліджують вчителі на уроках та у позашкільній роботі.

3. Скласти індивідуальний план (щоденник практики) навчально-методичної та позакласної роботи на весь період практики та затвердження його у групового методиста.

4. Вивчити досвід застосування технології, методики, яка є провідною в учителя навчального закладу або школі- базі практики.

Навчальна робота

1. Підготувати, обговорити з учителем, методистом та практикантами провести 6 уроків:

- 4 уроки різних типів, з навчальними матеріалами, списком використаної літератури для підготовки уроків, (кейс із матеріалами можна візуалізувати, в конспекті позначити через посилання або QR-код);
- 2 залікових уроки (з навчальними матеріалами, списком використаної літератури для підготовки уроків, візуальними джерелами, застосуванням інтерактивних інструментів (Kahoot, інтерактивні дошки, Padlet); кейс із матеріалами можна візуалізувати, в конспекті позначити через посилання або QR-код);
- урок дистанційного навчання або відеоурок (можна окрему тему або обрати одну із 5 підготовлених і проведених уроків) та критерії оцінювання учнів;

Позакласна робота

1. Розробити завдання до різних напрямків і форм позакласної роботи (наприклад, екскурсія, діалогічна бесіда, історичний гурток, підготовка до історичного турніру, робота над проектом, тиждень історії), які актуальні для учнів; використати інтерактивні інструменти (інтерактивну дошку, Kahoot)

2. Розробити та провести позакласний захід:

- конспект позакласного заходу із зазначенням всіх етапів роботи;
- кейс із наочними матеріалами (відео, аудіо) до заходу можна візуалізувати, в конспекті позначити через посилання або QR-код;

3. Проаналізувати заплановані у щоденнику форми та напрямки позакласної роботи, відповідно роботи школи та «Інструктивно-методичних рекомендації щодо викладання навчальних предметів у закладах загальної середньої освіти у 2021/2022 навчальному році» (звіт з педагогічної практики).

Дослідницька робота

1. Вивчити та проаналізувати, оформити досвід роботи учителя історії навчального закладу.

2. Підготувати статтю до студентського збірника по темі курсової роботи або досвіду учителя.

Підведення підсумків

1. Завершити оформлення щоденника практики.

2. Підготувати звітну документацію.

3. Участь у Малій педагогічній раді. Витяг з протоколу педагогічної ради школи із зазначенням оцінки кожного виду (модулю) діяльності практиканту.

4. Письмовий звіт з історії:

- відповідно до визначених умов у «Програмі практики»;
- роздрукований, із зазначенням титульної сторінки та переданий на кафедру.

5. Підготувати та продемонструвати на звітній конференції захист практики у вигляді 1) відеосторіс (короткий фільм до 3 хв., творча сторінка), де:

- аналізуєте, про що дізналися, чого навчилися на практиці;
- визначаєте з якими проблемами зіткнулися і як їх долали;
- даєте поради собі, друзям для формування професійних навичок.

або 2) виступ – дослідження за науковою, методичною, навчальною тематикою дослідження *або* 3) презентацію свого досвіду педагогічної практики

Перелік звітної документації з історії:

- індивідуальний план роботи (щоденник);
- конспекти уроків з кейсом навчальних матеріалів;
- відео урок або урок дистанційного навчання;
- конспект залікового позакласного заходу з історії з кейсом матеріалів;
- письмовий звіт про проходження педагогічної практики з історії;
- витяг з протоколу педагогічної ради школи;

ПЕДАГОГІЧНИЙ МОДУЛЬ ПРАКТИКИ

Завдання 1. Скласти власний (умовний) індивідуальний план виховної роботи на період виробничої практики за умови дистанційного навчання (погоджується з методистом з педагогіки) для учнів 5 класу та 9 класу.

Головними вимогами до даного плану (відповідно критеріями оцінювання індивідуального плану) є:

- відповідність запропонованих форм і методів виховної роботи віковим особливостям учнів;
- відображення в ньому важливих подій у житті держави і суспільства, реакцію на сьогоденні гострі проблеми.
- Нормативних документів з питань організації виховної роботи на 21/22 навчальний рік.
- План має враховувати ці важливі проблеми;
- відображення в ньому способів життєдіяльності класу, форм, методів виховної роботи, щодо реалізації завдань всіх основних напрямів змісту виховання: *ціннісне ставлення особистості до суспільства і держави* (національно-патріотичне виховання); *ціннісне ставлення особистості до себе і до людей* (моральне виховання, фізичне виховання); *ціннісне ставлення особистості до природи* (екологічне виховання); *ціннісне ставлення особистості до пізнання* (розумове виховання); *ціннісне ставлення особистості до праці* (трудове виховання); *ціннісне ставлення до культури і мистецтва* (естетичне виховання);

Завдання 2. Розробити плани-конспекти годин спілкування (бесід) для учнів 5 та 9 класів на період практики за різними напрямками виховної роботи для кожного тижня практики.

Завдання 3. Розробити план конспект залікового виховного заходу для учнів 5 класу у формі бесіди, для учнів 9 класу у формі дискусії або диспуту. Підібрати відповідну наочність з теми заходу(відео контент, презентація).

Зняти 10-15 хвилин відео фрагменту, розроблених залікових виховних заходів.

Завдання 4. Заповнити розділ щоденника практики, де буде відображено зміст виконання завдань з педагогіки.

Завдання 5. Підготувати звіт, де потрібно відобразити особливості організації виховної роботи для різних вікових категорій, розкрити особливості організації виховної роботи класного керівника під час дистанційного навчання.

Завдання 6. Підготувати звітну документацію щодо виконання завдань з педагогіки.

Перелік звітної документації з педагогічного модуля:

1. Щоденник практики (у розділі «виховна робота» зафіксувати всі види власної діяльності з реалізації завдань виховного модуля.
2. Індивідуальні плани виховної роботи для учнів 5 та 9 класів на період практики.
3. Конспекти залікових виховних заходів у формі бесіди для учнів 5-го класу та диспуту або дискусії 9-го. Файли відео фрагменту, розроблених залікових виховних заходів (10-15 хвилин)

4. Звіт про виховну роботу.

ПСИХОЛОГІЧНИЙ МОДУЛЬ ПРАКТИКИ

Щоб здійснити ретрофлексивний аналіз розвитку класу як малої групи слід дати її опис за нижче поданою програмою. Програма є своєрідним планом, який пункт за пунктом розкриває психо-соціальні особливості розвитку класу. Практикант має наводити конкретні приклади, давати розгорнуті описи групових феноменів та явищ, аналізувати їх причини та наслідки. Важливо спиратися на теоретичні знання педагогічної, вікової та соціальної психології. Для зручності окремі теми розміщені в класрумі.

ПРОГРАМА ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОГО ВИВЧЕННЯ УЧНІВСЬКОЇ ГРУПИ ЗАКЛАДУ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ*

*Це назва плану, за яким ви складаєте документ, який має назву «Ретрофлексивний аналіз розвитку класу як малої групи»

1. Загальні відомості про учнівську групу середньої ланки, в якій ви навчалися в свої шкільні роки. Школа, клас. Роки навчання в класі. Кількість учнів, їх статеву приналежність, національність.

2. Динаміка розвитку та структура учнівської групи на різних етапах*.

2.1. Опишіть особливості динаміки становлення вашої колишньої учнівської групи а також особливості міжособистісних взаємин учнів на різних етапах розвитку групи. Для цього дайте розгорнуті відповіді на наступні запитання: Якими були стосунки в групі на першому етапі розвитку, коли група тільки формувалася і згуртованість була слабка? Чи вирізнялися мікрогрупи? Як діяв вчитель для організації спільної діяльності класу? Як відбувалося становлення групи на другому етапі розвитку, який відзначається конфліктним характером та боротьбою за лідерство? Опишіть характер найбільш яскравих внутрішньо групових конфліктів, які ви пам'ятаєте. Як саме ці конфлікти були розв'язані? Як класний керівник впливав на їх розв'язання? Як було сформовано актив вашого класу? Чи увійшли в актив неформальні лідери? Охарактеризуйте, як на третьому етапі розвитку у вашій колишній учнівській групі виявлялися явища інтеграції та диференціації? Чи досягла ваша учнівська група четвертого/п'ятого рівнів розвитку? Якщо досягла, то охарактеризуйте міжособистісні взаємини учнів на цих етапах. Визначте, що саме сприяло згуртуванню класу на цих етапах? Якою була діяльність класного керівника на цих етапах?

2.2. Визначте статус учнів у групі на різних етапах розвитку учнівської групи (офіційні та неофіційні лідери, прийняті, ізольовані).

Лідери. Хто з учнів на різних етапах розвитку учнівської групи належав до категорії лідерів (офіційних та неофіційних)? Дайте стислу характеристику активу класу (офіційним лідерам) та його діяльності: В якій мірі актив долучався до організаторської діяльності, чи був справді авторитетним серед учнів? Визначте, чи були в класі неофіційні лідери. Який вони мали вплив на групу (позитивний чи негативний), яким був характер їх взаємин з офіційним активом (співпраця, протидія, ігнорування). Наведіть конкретні приклади, які б ілюстрували їх діяльність.

Ізольовані. Хто з учнів класу належав до категорії «ізольованих» на різних етапах розвитку групи? З яких причин? Які дії вчителів та учнів класі могли сприяти ізолюванню цих учнів? Які дії вчителів та учнів могли б навпаки посприяти їх інтеграції в класну спільноту? Чи були випадки цькування (булінгу)?

Учні, що займають проміжну позицію. Визначте, які були в класі осередки (мікро-групи, об'єднані за певними спільними інтересами), охарактеризуйте їх спрямованість, з яких причин вони виникли і чому існували певний час. Визначте характер взаємин між угрупованнями в класі та причин, що зумовили саме таку взаємодію.

3. Спрямованість групи.

3.1. Пригадайте, які інтереси були у членів вашої учнівської групи (ігри, музика, приналежність до певної субкультури тощо), наскільки вони були спільними для всіх, як вони позначалися на навчанні.

3.2. Чи була у вашого класу спільна мета? Наскільки вона була інтегрована (чи це справді була мета, яку усвідомлювали і підтримували учні, чи це була нав'язана зовні або формальна ідея). (Важливо розуміти, що спільна мета – це мета, яку можна реалізувати лише разом. Добре вчитися – це мета, яку може мати кожен учень, проте це не спільна мета, а мета, яка співпадає у більшості).

3.3. Громадська думка в групі, провідні моральні норми. Як учні ставились до порушень норм поведінки та моралі (нейтрально, засуджували, боролися)? Наявність критики в групі, її зміст і результативність (конструктивна чи деструктивна). Пригадайте, за що у вашому класі інших критикували, що не схвалювали? В якій формі це відбувалося (бойкот, фізична розправа, обговорення за спиною, відкрите висловлювання).

3.4. Взаємостосунки з іншими класами в школі. Яким був характер взаємин з іншими класами (конкуренція, співпраця, ворожість, дружба)? Взаємостосунки з представниками різних національностей, релігійних течій (за наявності таких): дружні стосунки/ ворожість/ ігнорування.

4. Характеристика навчальної діяльності учнівської групи.

4.1. Рівень загального інтелектуального розвитку учнів, їх підготовленість до навчання, здатність до засвоєння навчального матеріалу з різних дисциплін. Чи можна було назвати ваш клас «сильним» в плані навчання? Слабким? Характеристика успішності групи (поточні оцінки, кількість відмінників, нестигаючих).

4.2. Домінуючі мотиви навчання (внутрішні – пізнавальні, саморозвитку, досягнення успіху; зовнішні – уникнення покарання, отримання високих балів, самоповага, страх розчарувати батьків, обов'язок). Як змінювалась мотивація до навчання на різних етапах розвитку групи?

4.3. Негативні й позитивні вияви взаємодії та взаємодопомоги в навчальній роботі (взаємодопомога чи підказка, списування). Ставлення до цих явищ в учнівській групі. Аналіз того, що сприяє прояву цих явищ.

5. Підготовленість групи за видами діяльності. Опишіть види спільної діяльності, у яких брали участь члени групи і група в цілому: інтерес у групі до мистецтва, літератури, спорту, туризму, художньої самодіяльності тощо. Форми вияву таких інтересів. Чи відвідували учні разом театри, кінотеатри? Чи обговорювалися в класі книжки, кінофільми, спектаклі? Чи був в групі досвід спільної діяльності (разом підготувати свято, організувати турпохід або екскурсію)? Як члени групи реагували на труднощі й невдачі в спільній діяльності (покидали діяльність, сварилися, домовлялися)?

6. Психологічна єдність як критерій соціальної зрілості учнівської групи.

На основі вище проаналізованих особливостей групи зробіть висновки про:

6.1. Інтелектуальну єдність групи (ступінь розуміння однокласниками один одного). Вкажіть, які саме риси з названих вами вище, свідчать про наявність або відсутність цієї єдності.

6.2. Емоційну єдність групи (психологічну атмосферу в групі). Вкажіть, які саме особливості групи свідчать про те, що психологічна атмосфера є сприятливою, несприятливою, напруженою, нездоровою.

6.3. Вольову єдність групи (здатність групи спільно переборювати труднощі для досягнення загальної мети, доводити розпочату справу до кінця, працювати самостійно).

7. Рівень розвитку групи. На основі вище проаналізованих особливостей групи зробіть висновки про рівень згуртованості учнівської групи та досягнутий нею рівень розвитку*: дифузна група, асоціація, кооперація, колектив, конгломерат. Підкріпіть вашу думку про рівень згуртованості та рівень розвитку групи конкретними прикладами та аргументами. Проаналізуйте, що на вашу думку, могло б посприяти досягненню групою більш високого рівня організованості та згуртованості (конкретні заходи з боку класного керівника).

*При визначенні рівня розвитку вашої учнівської групи пам'ятайте, що найвищий рівень розвитку групи (колектив) має найвищий рівень згуртованості, високий рівень взаєморозуміння, сприятливу психологічну атмосферу, в такій групі немає ізольованих тощо.

8. Педагогічне керівництво учнівською групою на різних етапах її розвитку.

8.1. Характеристика діяльності класного керівника:

- Визначте наскільки активно класний керівник/ керівники (якщо вони змінювались) впливав на діяльність класу та взаємини учнів.

- Визначте стиль педагогічного спілкування класного керівника із школярами. Проілюструйте прикладами.

- Визначте стиль педагогічної діяльності класного керівника, проаналізуйте його переваги та недоліки.

8.2. Ставлення групи до інших вчителів. Ступінь поваги класом відносно вчителів. Педагоги, які користуються найбільшим авторитетом і повагою в учнів.

8.3. Узагальнення: перелік якостей учителів, що імпонують учням і найбільш ними цінуються, та визначення стилю діяльності вчителів, який є найбільш оптимальним у даному класі (із обґрунтуваннями, чому саме цей стиль є найбільш оптимальним саме для цього класу).

9. Загальні психолого-педагогічні висновки.

9.1. Визначте соціально-психологічні особливості (з описаних вами вище), які найбільше яскраво характеризують дану учнівську групу (позитивні та негативні).

9.2. Надайте пропозиції та рекомендації щодо подальшого розвитку групи.

А у випадку наявності в групі негативних соціально-психологічних явищ, визначте шляхи корекції окремих сторін життєдіяльності групи або шляхи оптимізації взаємин, які будуть доцільними для даної учнівської групи. (Цей пункт слід підкріпити результатами аналізу матеріалів кейсу, який складав практикант, а також результатами анкетування учнів).

Загальний перелік звітної документації з педагогічної практики у дистанційному режимі:

1. Щоденник практики (в електронному вигляді до Гуглкласу та у рукописному вигляді подати груповому методисту після заповнення методистами з історії, педагогіки та психології).
2. Календарно-тематичні плани з географії, історії (*методистам*).
3. Конспекти проведених уроків географії та історії (*методистам*).
4. Відеозаписи 4-х уроків географії та 2-х уроків історії (*методистам*).
5. Відеозаписи позакласних заходів з географії (*методистам*).
6. Письмовий аналіз сайту школи (*методисту з географії*).
7. Письмовий аналіз навчальних програм з географії та історії для 6-8 класів (*методистам*).
8. Письмовий аналіз підручників географії та історії для 6-8 класів (*методистам*).
9. Письмовий аналіз відеоуроків географії та історії (*методистам*).
10. Сертифікат про проходження курсів підвищення кваліфікації на одній з освітніх платформ (Prometeus, Edera, Всеосвіта, На урок тощо) (*методистам*).
11. Посилання на створений студентом навчальний клас на освітній платформі Google Classroom, де розміщені всі матеріали (*методистам*).
12. Завдання з педагогіки (*методисту з педагогіки*).
13. Завдання з психології (*методисту з психології*).
14. Індивідуальне завдання - результати науково-дослідної роботи (доповідь) (*науковим керівникам*).
15. Рекламні матеріали про факультет та спеціальність (*методисту з географії*).
16. Звіт про проходження педагогічної практики (*всім методистам*).

6. Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання для студентів під час педагогічної практики мають на меті надбання студентами вмінь та навичок самостійного розв'язування виробничих, наукових або організаційних завдань.

Індивідуальне завдання розробляється керівником практики від кафедри і видається кожному студенту перед початком практики. Виконання індивідуальних завдань активізує

діяльність студентів, розширює їх світогляд, підвищує ініціативу і робить проходження практики більш конкретним і цілеспрямованим.

Зміст індивідуального завдання повинен враховувати конкретні умови та можливості підприємства (організації, установи), відповідати потребам виробництва й одночасно відповідати цілям і завданням навчального процесу. Крім того, індивідуальне завдання повинно враховувати рівень практичної і теоретичної підготовки студентів.

Метою індивідуального завдання є:

- набуття студентами навичок самостійної роботи зі збору, обробки практичного матеріалу та узагальнення її результатів шляхом підведення підсумків та внесення пропозицій;
- стимулювання прагнень студентів до науково-дослідної роботи;
- формування власної думки при оцінці конкретних господарських ситуацій та прийнятті управлінських рішень.

Індивідуальне завдання передбачає проведення науково-дослідної роботи, яка має на меті оволодіння студентами основними методами педагогічних досліджень, вміннями працювати з науковою та навчально-методичною літературою, працювати над визначеною науково-методичною проблемою, робити узагальнення, висновки тощо. Проблеми і теми визначаються на початковому етапі практики і можуть стосуватися теми курсової роботи, теми, над якою працює вчитель-наставник тощо. Від групових методистів студенти отримують інструкції з виконання науково-дослідної роботи. Розроблена колективними зусиллями групи студентів науково-методична проблема виносить на звітну конференцію у вигляді доповіді. Доповідь має супроводжуватися ілюстрацією або електронною презентацією.

Орієнтовний перелік індивідуальних завдань студентам під час педагогічної практики:

1. Інтегративні можливості шкільних курсів географії/історії.
2. Проблеми та методичні особливості вивчення географічних курсів в основній школі.
3. Використання методу проектів при вивченні географії та/або історії.
4. Можливості проблемного навчання у формуванні критичного мислення учнів на уроках географії та/або історії.
5. Інноваційні методи навчання на уроках географії та/або історії в школі.
6. Сучасні освітні технології в навчанні географії: проблеми і перспективи впровадження.
7. Використання комп'ютерних засобів навчання на уроках географії.
8. Методика застосування групової роботи учнів на уроках географії та/або історії.
9. Методика контролю знань і вмінь в процесі вивчення географії та/або історії.
10. Методика організації самостійної пізнавальної діяльності учнів в процесі навчання географії та/або історії.
11. Методика організації позакласної з географії та/або історії як умова підвищення рівня знань школярів.
12. Формування компетентностей в процесі навчання географії та/або історії.
13. Технології особистісно-орієнтованого навчання на уроках географії та/або історії.
14. Методика організації та проведення практичних робіт з географії.
15. Методика застосування краєзнавчого підходу на уроках географії та/або історії.
16. Методичні особливості запровадження індивідуального та диференційованого підходу в процесі викладання шкільних курсів географії.
17. Шляхи активізації учнів в процесі навчання географії та/або історії в основній школі.
18. Використання електронних засобів навчання в процесі викладання курсів географії.
19. Розвиток творчих здібностей школярів в процесі вивчення шкільних курсів географії.
20. Методика проведення нестандартних уроків географії.

7. Вимоги до звіту про практику

Звіт про проходження студентами виробничої (педагогічної) практики у школі оформлюється за загальною схемою. У звіті відображаються всі напрямки роботи під час педагогічної практики (з фаху, педагогіки та психології). Звіти та щоденники практики зберігаються на випускаючій кафедрі протягом трьох років.

СХЕМА ЗВІТУ СТУДЕНТА–ПРАКТИКАНТА

I. Навчальна робота.

1. Загальні відомості про місце і час проведення практики. Прізвища вчителів із фаху. Матеріальне забезпечення кабінетів та лабораторій.
2. Відвідування уроків: а) з фаху; б) з інших предметів.
3. Проведення уроків самим студентом.
4. Перевірка зошитів, письмових робіт, проведення тестових перевірок знань.
5. Робота з невстигаючими учнями.
6. Виготовлення наочних посібників.
7. Позакласна робота з фаху, її зміст.
8. Труднощі під час виконання завдань педпрактики.
9. Загальні висновки про навчальну роботу.

II. Виховна робота.

1. Клас, у якому працював студент. Прізвище класного керівника.
2. Робота в якості помічника класного керівника або класного керівника. Які заходи проведені (вказати конкретно).
3. Відвідування позакласних заходів, що проводилися іншими студентами та вчителями.
  1. Робота з батьками.
  2. Теми залікових виховних заходів.
  3. Ознайомлення зі змістом і формами позакласної роботи.
  4. Труднощі при підготовці та проведенні виховних заходів.
  4. Оволодіння вміннями та навичками організації виховної роботи.
  5. Загальні висновки з виховної роботи.

III. Методична робота.

1. Участь у роботі педради, методичних об'єднань.
2. Ознайомлення з документами та планами роботи школи.
3. Вивчення досвіду роботи кращих вчителів (вказати конкретно).
4. Ознайомлення з психолого-педагогічною та методичною літературою під час педпрактики (вказати конкретно).

IV. Висновки

1. Що дала педагогічна практика студенту?
2. Позитивні сторони організації і проведення педпрактики.
3. Недоліки в організації та проведенні педагогічної практики (які конкретно), шляхи їх подолання (пропозиції).
4. Пропозиції щодо підготовки, організації та проведення практики.

Особистий підпис _____

8. Підведення підсумків практики

У разі проходження практики в очній формі підведення підсумків педагогічної практики здійснюється у **два етапи**:

- на педагогічній раді школи груповий керівник і методисти разом із представниками дирекції навчального закладу, учителями-предметниками, класними керівниками і студентами аналізують та оцінюють роботу студентів;
- на підсумковій конференції, яку організовує деканат, факультетські керівники, оголошуються результати практики.

У разі проходження практики у змішаній формі підведення підсумків педагогічної практики здійснюється в очному режимі у формі захисту студентом підготовлених завдань за кожним з модулів, на основі звіту студента. Оголошення результатів відбувається *на підсумковій конференції*.

Протягом двох днів після завершення практики студенти здають звітну документацію методистам, оформлену за встановленими зразками.

Після закінчення терміну практики студенти звітують про виконання програми та індивідуального завдання. Для узагальнення матеріалів, зібраних під час практики і підготовки звіту, студентам в кінці практики відводиться 2-3 дні.

На захист практики студент має представити весь пакет документів, передбачених робочою програмою практики (щоденник практики, результати виконання індивідуального завдання, конспект залікових уроків, письмовий звіт про проходження практики тощо).

Звіт з практики захищається студентом (з диференційованою оцінкою) при комісії, призначеній завідувачем кафедри. До складу комісії повинні входити керівники практики від кафедри. У роботі комісії можуть брати участь й інші викладачі кафедри та, по можливості, керівники від баз практики. Комісія приймає залік у студентів згідно графіка освітнього процесу та не пізніше, ніж протягом 14 днів після її закінчення.

Підсумкова конференція з педагогічної практики проводиться не пізніше, ніж через 10 днів після завершення практики. На підсумкову конференцію студенти готують тематичні доповіді (за домовленістю один-два студенти від групи), в яких розкривають результати науково-дослідної роботи під час педагогічної практики, досвід роботи вчителів, класних керівників, власні педагогічні знахідки, пропозицій щодо поліпшення проведення педагогічної практики тощо.

Диференційований залік за практику виставляється на підставі таких даних:

- оцінки результатів роботи, даної у відгуку керівника практики від бази практики;
- оцінки результатів роботи методистами з географії, історії, педагогіки, психології;
- особистого спостереження керівника практики від кафедри за студентом під час практики;
- оцінки за оформлення звіту і щоденника;
- презентації студентом результатів проходження практики під час захисту звіту;
- відповідей на запитання членів комісії з захисту звітів по практиці.

Результат заліку (кількість балів) за практику за 100-бальною шкалою, національною шкалою, та шкалою ЄКТС заноситься в заліково-екзаменаційну відомість, в залікову книжку студента за підписом керівника практики від кафедри.

Студенту, який не виконав програму практики з поважних причин, може бути надано право проходження практики за індивідуальним графіком. При цьому студент пише заяву на ім'я декана з проханням організувати йому практику повторно із зазначенням причини. В разі задоволення прохання, подається службова записка декана ректорові, на підставі чого видається наказ про проходження практики студентом повторно.

Студенти, які не виконали програму практики з неповажних причин, отримали незадовільну оцінку і не ліквідували академічну заборгованість у встановлений термін – відраховуються з університету.

Керівник практики кафедри подає керівнику виробничої практики університету узагальнений звіт про проходження практики студентами факультету.

Письмовий звіт разом із щоденником та іншими документами з практики студент подає керівнику практики від кафедри. Звіт повинен містити відомості про виконання студентом усіх розділів програми практики та індивідуального завдання.

Підсумки практики обговорюються на засіданнях кафедри, вченої ради факультету та вченої ради університету. Особлива увага приділяється аналізу результатів практики, висновків і пропозицій, які слід врахувати з метою вдосконалення організації практики.

Звітну документацію з практики зберігають на кафедрі протягом 1 року від дня захисту.

Звіт про підсумки виробничої практики студентів подається в друкованому та електронному вигляді до завідувача педагогічної практики університету.

Звіт має містити відомості про виконання студентом усіх розділів програми практики та індивідуального завдання, висновки і пропозиції тощо.

9. Критерії оцінювання, форми і методи контролю, порядок проведення захисту звітів тощо

Методи навчання:

За типом пізнавальної діяльності: пояснювально-ілюстративний; репродуктивний; частково-пошуковий; пошуковий; дослідницький.

За джерелами знань: словесні: розповідь, пояснення, бесіда, дискусія; наочні: спостереження, демонстрація, ілюстрація; практичні: аналіз навчальних програм, підручників, планів роботи, відвіданих чи проведених уроків тощо; розробка планів-конспектів та проведення уроків, позакласних, виховних заходів; ведення щоденників практики; психологічні спостереження; складання психологічної характеристики особистості учня; проведення профорієнтаційної роботи; складання звітів з практики, підготовка доповідей та презентацій тощо.

Методи під час дистанційного навчання:

- телекомунікаційні (інтерактивні комп'ютерні відеоконференції, on-line консультації, самостійна робота студентів з використанням освітніх платформ (Classtime, Classroom, Google Meet) та месенджерів (Telegram, Viber).
- аналіз сайтів шкіл, навчальних програм, підручників, планів роботи шкіл; розробка планів-конспектів уроків, позакласних та виховних заходів; підготовка відеоуроків та позакласних заходів у відеоформаті; проходження онлайн-курсів підвищення кваліфікації на освітніх платформах Prometheus, Edera, Всеосвіта, На урок тощо; створення та наповнення навчального класу на освітній платформі Google Classroom; онлайн-опитування учнів; онлайн-інтерв'ю з учнями; аналіз продуктів діяльності школярів; рефлексивний аналіз практикантами власної педагогічної діяльності тощо.

Поточне оцінювання: поточне опитування під час консультацій; оцінювання календарно-тематичних планів, планів конспектів уроків, відеоуроків, позакласних та виховних заходів; відвідування, аналіз та оцінювання проведених уроків, позакласних та виховних заходів; оцінювання завдань з педагогіки та психології; оцінювання якості ведення та змісту щоденника практики; оцінювання виконаних індивідуальних завдань; оцінювання доповіді та презентації на звітній конференції; оцінювання звітів та звітної документації.

Оцінювання під час дистанційного навчання: оцінювання аналізу сайтів шкіл, навчальних програм, підручників, планів роботи шкіл; оцінювання планів-конспектів уроків, відеоуроків, позакласних заходів у відеоформаті, виховних заходів; перевірка сертифікатів онлайн-курсів підвищення кваліфікації на освітніх платформах Prometheus, Edera, Всеосвіта, На урок тощо; оцінювання матеріалів навчального класу на освітній платформі Google Classroom; звітна конференція з використанням платформи Zoom тощо.

Підсумкове оцінювання. За результатами педагогічної практики виставляється **диференційований залік** за національною шкалою (5,4,3,2) та шкалою ECTS відповідно до набраної кількості балів.

Загальна оцінка за педагогічну практику являє собою суму балів, отриманих за результатами виконання усіх видів завдань з 4-х компонентів: фахового, педагогічного, психологічного та організаційного. Розподіл балів між компонентами наступний:

- фаховий – 50 балів;
- педагогічний – 25 балів;
- психологічний – 20 балів;
- організаційний – 5 балів.

Фаховий модуль педагогічної практики включає завдання з географії та історії. Кафедрою затверджено наступний розподіл балів між спеціальністю та спеціалізацією:

- **географія** – 35 балів (в т.ч. 25 балів – за уроки, 4 бали - за позакласний захід, 2 бали - за звіт, 1 бал - за аналіз і самоаналіз уроків, 1 бал – за науково-дослідну діяльність та вивчення педагогічного досвіду, 1 бал – за календарно-тематичне планування, 1 бал – за профорієнтаційний захід);
- **історія** – 15 балів (критерії оцінювання розробляє кафедра історії України та всесвітньої історії).

Усі матеріали педагогічної практики зберігаються на фаховій кафедрі протягом 1 року, а звіти студентів-практикантів та щоденники практики зберігаються протягом 3 років. Випускаюча кафедра розробляє робочу навчальну програму виробничої практики, де визначено зміст, завдання та критерії оцінювання фахового та організаційного модуля практики. Зміст,

завдання та критерії оцінювання завдань з педагогіки та психології розробляються відповідними кафедрами.

За підсумками педагогічної практики студентам виставляється *диференційований залік* – підсумкова семестрова оцінка як сума балів за окремі компоненти (модулі), визначені програмами практик. Результати практики оцінюються за національною шкалою (5,4,3,2) та шкалою ECTS відповідно до набраної кількості балів. Захист результатів практики є формою семестрового контролю.

Критерії оцінювання різних завдань педагогічної практики та загальні критерії оцінювання педагогічної практики подано в Додатках Т-Ф.

Результати педагогічної практики затверджуються на засіданні випускаючої кафедри.

У разі *не виконання завдань одного з модулів* практика вважається *незарахованою*.

Облік виконання програми практики здійснюють груповий методист з географії, методисти з психології і педагогіки. Загальне оцінювання педагогічної практики здійснює керівник педагогічною практикою.

Критерії оцінювання фахового модуля виробничої практики у школі

Критерії оцінювання уроків географії

21-25 балів ставиться, якщо студент:

- володіє глибокими знаннями з географічних дисциплін та методики викладання географії;
- володіє знаннями та методикою використання сучасних технологій навчання на уроках географії;
- ефективно застосовує різні методи, прийоми і засоби навчання географії;
- володіє методикою організації навчально-виховної роботи з географії з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей учнів.

У студента розвинені професійні компетенції:

проектувальні:

- уміє здійснювати ефективне планування власної роботи й діяльність учнів на уроці;
- виявляє самостійність та ініціативність при плануванні уроків географії.

конструктивні:

- уміє визначити й обґрунтувати мету, зміст уроку, методи й прийоми навчання;
- уміє скласти розгорнутий конспект уроку географії з відображенням діяльності вчителя та учнів на уроці;

процесуальні:

- вільно володіє матеріалом уроку, не припускається мовленнєвих помилок;
- уміє використовувати на уроках різні методи активізації пізнавальної діяльності учнів;
- володіє вміннями оцінювати рівень знань, умінь і навичок учнів з географії відповідно до чинних норм;

гностичні:

- уміє здійснювати аналіз відвіданих уроків географії у різних аспектах;
- уміє аналізувати власну діяльність, оцінювати результативність проведеного уроку і вносити необхідні корективи;
- уміє оформити конспект уроку згідно з вимогами;

комунікативні:

- безконфліктно спілкується з учнями;
- має бездоганне літературне мовлення;
- уміє правильно реагувати на зауваження, що виникають у процесі діяльності.

16-20 балів ставиться, якщо студент:

- добре володіє знаннями з географічних дисциплін та методики викладання географії, проте вони не досить глибокі;
- володіє знаннями та методикою використання сучасних технологій навчання на уроках географії;
- ефективно застосовує різні методи, прийоми і засоби навчання географії;
- володіє методикою організації навчально-виховної роботи з географії з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей учнів.

У студента розвинені професійні компетенції:

проектувальні:

- уміє здійснювати планування власної роботи й діяльності учнів на уроці;

конструктивні:

- уміє складати розгорнуті конспекти уроків, проте виконує це не самостійно, а з допомогою методиста чи вчителя;
- уміє обґрунтувати мету, зміст, однак не завжди добирає ефективні методи й прийоми навчання.

процесуальні:

- вільно володіє матеріалом уроку, проте припускається окремих мовленнєвих огріхів і не завжди помічає їх у мовленні учнів;
- уміє використовувати на уроках методи активізації пізнавальної діяльності учнів, проте вибір їх обмежений;
- не завжди повною мірою реалізує мету й завдання уроку;
- володіє вміннями оцінювати рівень знань, умінь і навичок учнів з географії відповідно до чинних норм;

гностичні:

- уміє здійснювати аналіз відвіданих уроків географії;
- в основному вміє аналізувати власну діяльність, але припускається незначних огріхів при оцінюванні результативності проведеного уроку і внесенні до їх змісту необхідних коректив;
- уміє оформити конспект уроку географії відповідно до чинних вимог, проте при цьому припускається незначних помилок у формулюванні мети, завдань, доборі прийомів роботи тощо;

комунікативні:

- безконфліктно спілкується;
- уміє правильно реагувати на педагогічні ситуації, що виникають у процесі діяльності.

11-15 балів ставиться, якщо студент:

- демонструє достатню глибину знань з географічних дисциплін та методики викладання географії;
- має уявлення про сучасні технології навчання географії;
- розуміє особливості застосування різних методів, прийомів і засобів навчання географії;

У студента розвинені професійні компетенції:

проектувальні:

- має незначні труднощі у плануванні власної роботи й діяльність учнів на уроці;
- виявляє самостійність, але мало творчого підходу та ініціативності при плануванні роботи на уроці.

конструктивні:

- має незначні труднощі при визначенні й обґрунтуванні мети, змісту, методів та виборі засобів навчання географії;
- при укладанні конспекту уроку припускається незначних помилок, при цьому конспект носить характер розгорнутого плану;

процесуальні:

- на достатньому рівні володіє матеріалом уроку, але припускається мовленнєвих помилок, іноді не помічає помилок у мовленні учнів;
- на уроках застосовує методи активізації пізнавальної діяльності учнів, але їх арсенал не багатий;
- повною мірою реалізує мету й завдання уроку;
- не завжди аргументує оцінювання рівня знань, умінь і навичок учнів;

гностичні:

- демонструє достатній рівень сформованості умінь аналізу відвіданих уроків;
- вміє аналізувати власну діяльність, оцінювати результативність проведеного уроку, але не завжди реагує на зауваження вчителя, методиста;
- при оформленні конспекту уроку припускається незначних відступів від вимог;

комунікативні:

- у процесі спілкування з учнями уникає конфліктних ситуацій;
- іноді неправильно реагує на зауваження вчителів, методистів.

6-10 балів ставиться, якщо студент демонструє недостатню глибину знань:

- з географічних дисциплін та методики викладання географії;
- про сучасні технології навчання географії;
- про різні методи, прийоми і засоби навчання географії;

У студента розвинені професійні компетенції:

проектувальні:

- має певні труднощі у плануванні власної роботи й діяльність учнів на уроці;
- не виявляє самостійності й ініціативності при плануванні роботи.

конструктивні:

- не завжди й точно визначає й обґрунтовує мету, зміст, методи й засоби навчання географії; не вміє встановити конкретні завдання уроку;
- при укладанні конспекту уроку значною мірою послуговується опублікованими у фахових виданнях методичними матеріалами, при цьому конспект носить характер розгорнутого плану;

процесуальні:

- частково володіє матеріалом уроку, припускається грубих мовленнєвих помилок, не помічає помилок у мовленні учнів;
- на уроках рідко застосовує методи активізації пізнавальної діяльності учнів;
- не повною мірою реалізує мету й завдання уроку;
- не завжди аргументує оцінювання рівня знань, умінь і навичок учнів;

гностичні:

- демонструє фрагментарні вміння при виконанні аналізу відвіданих уроків;
- вміє аналізувати власну діяльність, оцінювати результативність проведеного уроку, але не завжди реагує на зауваження вчителя, методиста;
- при оформленні конспекту уроку припускається незначних відступів від вимог;

комунікативні:

- у процесі спілкування з учнями іноді провокує конфліктні ситуації;
- не завжди правильно реагує на зауваження вчителів, методистів

1-5 балів ставиться, якщо студент поверхово знає:

- предмет, який викладає;
- методику викладання географії;

У студента на недостатньому рівні розвинені професійні компетенції:

проектувальні:

- безвідповідально ставиться до підготовки до уроку;
- припускається грубих помилок при плануванні уроків географії.

конструктивні:

- при визначенні мети та змісту уроку, виборі методів й засобів навчання припускається грубих помилок;
- не вміє самостійно укладати конспекти уроків;

процесуальні:

- вкрай поверхово володіє матеріалом уроку, припускається грубих мовленнєвих помилок, не помічає помилок у мовленні учнів;
- не може під час проведення уроків залучити учнів до активної діяльності;
- на уроках не завжди вдається реалізувати поставлену мету;
- не вміє об'єктивно оцінити рівень знань, умінь і навичок учнів;

гностичні:

- не вміє об'єктивно аналізувати власну діяльність, оцінювати результативність проведеного уроку, не завжди реагує на зауваження вчителя, методиста;
- при оформленні плану-конспекту уроку не дотримується вимог;

комунікативні:

- відчуває труднощі при встановленні контакту з учнями;
- у процесі спілкування з учнями, класним керівником, методистами провокує конфліктні ситуації;
- рідко реагує на зауваження вчителів, методистів колег-студентів.

Критерії оцінювання позакласного заходу з географії

4 бали ставиться, якщо студент володіє глибокими знаннями:

- про методику організації і проведення позакласної роботи з географії (мету, завдання, форми організації, методи тощо).

У студента розвинені професійні компетенції:

проектувальні:

- уміє здійснювати планування позакласної роботи з географії;
- виявляє самостійність та ініціативність при плануванні позакласних занять із фаху.

конструктивні:

- уміє визначити й обґрунтувати мету та зміст позакласного заходу з географії відповідно до рівня психофізіологічного розвитку дитини, дібрати відповідний матеріал і змодельовати форму заходу;
- вміє самостійно розробити конспект позакласного заходу;

процесуальні:

- уміє використовувати на позакласних заходах різні методи активізації пізнавальної діяльності учнів;
- ефективно продумує методику підведення результатів позакласного заходу;

гностичні:

- уміє аналізувати позакласні заходи із фаху, які проводять інші студенти;
- уміє аналізувати власну діяльність, оцінювати результативність проведеного позакласного заходу і вносити необхідні корективи;
- уміє оформити конспект залікового позакласного заходу згідно з чинними вимогами;

комунікативні:

- безконфліктно спілкується з учнями;
- має бездоганне літературне мовлення;
- уміє правильно реагувати на зауваження, що виникають у процесі діяльності.

3 бали ставиться, якщо студент:

- має знання про мету, завдання, форми організації та методику проведення позакласної роботи з географії;
- У студента розвинені професійні компетенції:

проектувальні:

- уміє здійснювати планування позакласної роботи з географії, при цьому виявляє ініціативність.

конструктивні:

- уміє складати розгорнуті плани-конспекти позакласних заходів, проте виконує це не самостійно, а з допомогою методиста чи вчителя;
- уміє обґрунтувати мету, зміст та продумувати методику проведення позакласного заходу відповідно до рівня психофізіологічного розвитку дитини;

процесуальні:

- уміє використовувати в позакласній діяльності методи активізації пізнавальної діяльності учнів, проте вибір їх обмежений;
- не завжди повною мірою реалізує мету й завдання заходу;
- ефективно продумує методику підведення результатів позакласного заходу;

гностичні:

- уміє аналізувати позакласні заходи з фаху, які проводять інші студенти, але при цьому не може внести власні пропозиції щодо поліпшення виконаної роботи;
- в основному вміє аналізувати власну діяльність на позакласному заході, але припускається незначних огріхів при оцінюванні результативності проведеного заходу і внесенні до їх змісту необхідних коректив;
- уміє оформити конспект залікового позакласного заходу з фаху відповідно до чинних вимог, проте при цьому припускається незначних помилок у формулюванні мети, завдань, доборі прийомів роботи тощо;

комунікативні:

- безконфліктно спілкується;
- уміє правильно реагувати на педагогічні ситуації, що виникають у процесі діяльності.

2 бали ставиться, якщо студент:

- має достатні знання про особливості проведення позакласної роботи з географії;

У студента розвинені професійні компетенції:

проектувальні:

- уміє здійснювати планування позакласної роботи з географії, але при цьому не виявляє самостійності та ініціативності.

конструктивні:

- уміє складати розгорнуті конспекти заходів, проте виконує це не самостійно, а з допомогою методиста чи вчителя;
- уміє обґрунтувати мету, зміст, однак не завжди добирає ефективні методи й прийоми навчання;
- уміє визначити зміст залікового виховного заходу з фаху, але не повною мірою враховує рівень психофізіологічного розвитку дитини;

процесуальні:

- уміє використовувати в позакласній діяльності лише деякі методи активізації пізнавальної діяльності учнів;
- не завжди повною мірою реалізує мету й завдання уроку;
- не може чітко розробити методику підведення результатів позакласного заходу;

гностичні:

- уміє в загальних рисах аналізувати позакласні заходи з фаху, які проводять інші студенти, але при цьому не може внести власні пропозиції щодо поліпшення виконаної роботи;
- в основному вміє аналізувати власну діяльність, але припускається значних огріхів при оцінюванні результативності проведеного заходу і внесенні до їх змісту необхідних коректив;
- уміє оформити конспект залікового позакласного заходу з фаху відповідно до чинних вимог, проте при цьому припускається значних помилок у формулюванні мети, завдань, доборі прийомів роботи тощо;

комунікативні:

- майже безконфліктно спілкується;
- не завжди правильно реагує на педагогічні ситуації, що виникають у процесі діяльності.

1 бал ставиться, якщо студент демонструє недостатню глибину знань:

- про суть та методику проведення позакласної роботи з географії
- У студента розвинені професійні компетенції:

проектувальні:

- має певні труднощі у плануванні позакласної роботи з географії;
- не виявляє вміння планувати позакласні заняття;
- не виявляє самостійності й ініціативності при плануванні роботи.

конструктивні:

- не точно визначає й обґрунтовує мету, зміст та методику проведення заходу;
- не вміє встановити конкретні завдання позакласного заходу з фаху;
- при укладанні конспекту позакласного заходу з фаху послуговується виключно опублікованими у фахових виданнях методичними матеріалами, при цьому конспект носить характер розгорнутого плану;
- не враховує рівень психофізіологічного розвитку дитини, має певні труднощі при доборі матеріалу при укладанні конспекту позакласного заходу з фаху;

процесуальні:

- припускається грубих мовленнєвих помилок, не помічає помилок у мовленні учнів;
- на позакласних заходах не застосовує методи активізації пізнавальної діяльності учнів;
- не повною мірою реалізує мету й завдання заходу;
- не продумує методику підведення результатів проведеного заходу;

гностичні:

- має значні труднощі при виконанні аналізу позакласних заходів з фаху, які проводять інші студенти;
- не вміє аналізувати власну діяльність, оцінювати результативність проведеного заходу і не реагує на зауваження вчителя, методиста;
- при оформленні конспекту залікового заходу припускається значних відступів від вимог;

комунікативні:

- у процесі спілкування з учнями провокує конфліктні ситуації;
- не завжди правильно реагує на зауваження вчителів, класного керівника, методистів, колег-студентів.

Критерії оцінювання звіту про проходження педагогічної практики

2 бали ставиться, якщо звіт має розгорнутий характер, складений з дотриманням загальної схеми. У звіті відображені всі напрямки і види діяльності, наявні власні приклади з досвіду роботи тощо. Звіт має логічну та послідовну побудову. Висновки ґрунтовні та аргументовані. Відсутні фактичні, методичні, орфографічні, граматичні та стилістичні помилки.

1 бал ставиться, якщо звіт має нерозгорнутий характер, складений з порушенням загальної схеми. У звіті відображені не всі напрямки і види діяльності, відсутні приклади з досвіду роботи тощо. Порушена логіка викладу. Висновки не достатньо ґрунтовні або відсутні. У звіті наявні значні фактичні, методичні, орфографічні, граматичні та стилістичні помилки.

Критерії оцінювання календарно-тематичного планування з географії

1 бал ставиться, якщо календарно-тематичне планування оформлене з дотриманням всіх вимог, має розгорнутий характер. До кожного уроку підібрані різноманітні методи, прийоми та засоби навчання. Домашні завдання розписані детально та мають диференційований характер. У плануванні відсутні фактичні, методичні, граматичні та орфографічні помилки.

0,5 бали ставиться, якщо календарно-тематичне планування оформлене з дотриманням всіх вимог, але має не достатньо розгорнутий характер. Спостерігається одноманітність у підборі методів, прийомів та засобів навчання. Домашні завдання не диференційовані. У плануванні наявні фактичні, методичні, граматичні та орфографічні помилки.

Критерії оцінювання аналізу та самоаналізу уроку

1 бал ставиться, якщо аналіз (самоаналіз) уроку здійснено з дотриманням плану аналізу уроку. Аналіз (самоаналіз) уроку має розгорнутий характер. Глибоко проаналізовано мету, завдання та всі структурні елементи уроку. Висновки чіткі, ґрунтовні та аргументовані. Наявні рекомендації щодо необхідності внесення коректив з метою поліпшення змісту або сценарію проведення уроку.

0,5 бали ставиться, якщо аналіз (самоаналіз) уроку здійснено з порушенням плану аналізу уроку. Аналіз (самоаналіз) уроку має не досить розгорнутий характер. Не досить глибоко проаналізовано структурні елементи уроку. Висновки мають загальний характер та не аргументовані. Відсутні рекомендації щодо необхідності внесення коректив до змісту або сценарію проведення уроку.

Критерії оцінювання науково-дослідної роботи студентів під час практики

1 бал ставиться, якщо студент довів актуальність теми науково-дослідної роботи, вдало обрав методику роботи, якісно виконав весь обсяг робіт. При цьому студент продемонстрував високий рівень самостійності та ініціативності. Результати виконаної роботи ґрунтовні, наочні та мають практичний характер. Доповідь на звітній конференції вирізняється глибиною розкриття проблеми, логікою та послідовністю викладу, наявністю прикладів з особистого досвіду, обґрунтованими висновками. Доповідь супроводжується мультимедійною презентацією. У доповіді відсутні фактичні, методичні, мовленнєві та стилістичні помилки.

0,5 бали ставиться, якщо студент не повною мірою довів актуальність теми науково-дослідної роботи, не зовсім вдало обрав методику роботи, не зовсім якісно виконав весь обсяг робіт. При цьому студент продемонстрував

низький рівень самостійності та ініціативності. Результати виконаної роботи мають практичний характер, але недостатньо обґрунтовані та наочні. У доповідь на звітній конференції тема розкрита не достатньо глибоко, порушена логіка викладу, присутні лише окремі приклади. Висновки не зовсім правильні або недостатньо аргументовані. Доповідь не супроводжується мультимедійною презентацією. У доповіді наявні фактичні, методичні, мовленнєві та стилістичні помилки.

Критерії оцінювання профорієнтаційного заходу

1 бал ставиться, якщо профорієнтаційна робота проведена якісно та повною мірою. Студент продемонстрував творчий підхід та ініціативність при проведенні профорієнтаційної роботи серед старшокласників. Конспект профорієнтаційного заходу оформлений з дотриманням всіх вимог. Інформація подана старшокласникам у цікавому та доступному вигляді з використанням агітаційних матеріалів, рекламних проспектів, мультимедійних презентацій тощо.

0,5 бали ставиться, якщо профорієнтаційна робота проведена не досить якісно. Студент не продемонстрував творчий підхід та ініціативність при проведенні профорієнтаційної роботи серед старшокласників. Конспект профорієнтаційного заходу оформлений з дотриманням всіх вимог, але не зовсім розгорнутий. Інформація подана старшокласникам у стислому вигляді.

Критерії оцінювання організаційного модуля виробничої практики у школі

5 балів отримує студент, який:

- бере участь у настановчій конференції з педпрактики;
- вчасно заповнює графік проходження практики у щоденнику практики, до якого включає навчальну, методичну, виховну та дослідницьку роботу, і затверджує його у групового керівника;
- виконує всі види робіт, передбачені програмою практики, ретельно готується до уроків і проводить їх та навчально-виховну роботу з учнями;
- дотримується правил внутрішнього розпорядку школи, виконує розпорядження адміністрації та керівників педпрактики;
- приходять не пізніше як за 15 хв. до початку уроків у класі, до якого він прикріплений, перебуває в школі не менше 5 днів на тиждень і не менше 6 год. щоденно; за потреби перебуває в школі більш тривалий час;
- бере участь у всіх справах класу, до якого прикріплений;
- є взірцем працелюбності, освіченості, організованості, дисциплінованості, охайності;
- є уважним, доброзичливим і ввічливим у стосунках зі школярами, учителями, батьками, викладачами, студентами групи;
- відвідує консультації, методичні наради, які проводить керівник або методист із практики;
- узгоджує з учителями свою присутність на їхніх уроках;
- у випадку відсутності або запізнення повідомляє про це старосту, методиста, пояснює причину відсутності або запізнення, надає при цьому необхідні документи (довідку про хворобу тощо);
- у дводенний термін по завершенню практики здає документацію з педагогічної практики;
- бере участь у підсумковій конференції з практики, виступає з доповіддю.

4 бали отримує студент, який

- бере участь у настановчій конференції з педпрактики;
- вчасно складає графік проходження практики, до якого включає навчальну, методичну, виховну та дослідницьку роботу, і затверджує його у групового керівника;
- виконує всі види робіт, передбачені програмою практики, ретельно готується до уроків і проводить їх та навчально-виховну роботу з учнями;
- дотримується правил внутрішнього розпорядку школи, виконує розпорядження адміністрації та керівників педпрактики;
- перебуває в школі не менше 5 днів на тиждень і не менше 6 год. щоденно, але не приходять на заняття завчасно;
- іноді відвідує консультації, методичні наради, які проводить керівник або методист з практики;
- узгоджує з учителями свою присутність на їхніх уроках;
- у випадку відсутності або запізнення повідомляє про це старосту, методиста, пояснює причину відсутності або запізнення, надає при цьому необхідні документи (довідку про хворобу тощо);
- у дводенний термін по завершенню практики здає документацію з педагогічної практики;
- бере участь у підсумковій конференції з практики.

3 бали отримує студент, який:

- бере участь у настановчій конференції з педпрактики;
- невчасно складає графік проходження практики;
- виконує всі види робіт, передбачені програмою практики, старається належно готуватися до уроків і навчально-виховної роботи;
- спостерігаються деякі порушення правил внутрішнього розпорядку школи;
- не завжди перебуває в школі не менше 6 год, не приходять на заняття завчасно;
- іноді відвідує консультації, методичні наради, які проводить керівник або методист із практики;
- узгоджує з учителями свою присутність на їхніх уроках;

- у випадку відсутності або запізнення повідомляє про це старосту, методиста, пояснює причину відсутності або запізнення, надає при цьому необхідні документи (довідку про хворобу тощо);
- невчасно здає документацію з педагогічної практики;
- бере участь у підсумковій конференції з практики.

2 бали отримує студент, який:

- бере участь у настановчій конференції з педпрактики;
- невчасно складає графік проходження практики;
- невчасно виконує всі види робіт, передбачені програмою практики, не належно готується до уроків і навчально-виховної роботи;
- спостерігаються деякі порушення правил внутрішнього розпорядку школи;
- не перебуває в школі не менше 6 год, не приходить на заняття завчасно;
- іноді відвідує консультації, методичні наради, які проводить керівник або методист із практики;
- у випадку відсутності або запізнення не завжди повідомляє про це старосту, методиста, пояснює причину відсутності або запізнення, надає при цьому необхідні документи (довідку про хворобу тощо);
- невчасно здає документацію з педагогічної практики;
- бере участь у підсумковій конференції з практики.

1 бал отримує студент, який:

- бере участь у настановчій конференції з педпрактики;
- із значним запізненням складає графік проходження практики;
- із значним запізненням виконує всі види робіт, передбачені програмою практики, не належно готується до уроків і навчально-виховної роботи;
- порушує правила внутрішнього розпорядку школи, не виконує розпоряджень адміністрації та керівників педпрактики;
- буває в школі лише під час занять та заходів, які сам проводить;
- часто пропускає консультації, методичні наради, які проводить керівник або методист із практики;
- у випадку відсутності або запізнення не повідомляє про це старосту, методиста, пояснює причину відсутності або запізнення, надає при цьому необхідні документи (довідку про хворобу тощо);
- зі значним запізненням здає документацію з педагогічної практики;
- бере участь у підсумковій конференції з практики.

Критерії оцінювання завдань з історії

Очна форма

1. Конспекти уроків (різних типів) з наочністю, з навчальними матеріалами, списком використаної літератури для підготовки уроків; 5 по 1 балу = 5 б.
2. Заліковий урок (з навчальними матеріалами, списком використаної літератури для підготовки уроків, візуальними джерелами) 4 бали
4. Конспект позакласного заходу із зазначенням всіх етапів роботи 3 бали
5. Звіт з історії 3 бали.

Змішана форма

1. Конспекти уроків (різних типів) з наочністю, з навчальними матеріалами, списком використаної літератури для підготовки уроків, (кейс із матеріалами можна візуалізувати, в конспекті позначити через посилання або QR-код); 3 по 1 балу = 3 б.
2. Урок дистанційного навчання або відеоурок, критерії оцінювання діяльності учнів 3 бали.
3. Залікові уроки (з навчальними матеріалами, списком використаної літератури для підготовки уроків, візуальними джерелами, застосуванням інтерактивних інструментів (Kahoot, інтерактивні дошки, Padlet); кейс із матеріалами можна візуалізувати, в конспекті позначити через посилання або QR-код; 2 по 2 бали = 4 б.
4. Конспект позакласного заходу із зазначенням всіх етапів роботи; кейс із наочними матеріалами (відео, аудіо) до заходу можна візуалізувати, в конспекті позначити через посилання або QR-код; 2 бали.
5. Звіт з історії 3 бали.

*Критерії оцінювання завдань з педагогічного та психологічного модулів практики розробляються відповідними кафедрами.

Загальні критерії оцінювання педагогічної практики

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЕCTS	Оцінка за національною шкалою	Критерії оцінювання

90 – 100	A	відмінно	Студент повністю виконав завдання з усіх змістовних модулів практики, виявив при цьому високий рівень опанування програмовим матеріалом з шкільних курсів географії, самостійність, вміння робити висновки та узагальнення, проводити аналіз педагогічного процесу. Під час практики проводив уроки географії та історії різного типу із застосуванням різних методів, прийомів, засобів та новітніх технологій навчання, успішно виконував функції помічника класного керівника, проводив різноманітні навчально-виховні заходи. Практикант в процесі роботи не допустив жодної фактично, методичної або психолого-педагогічної помилки і показав високу загальну ерудицію, педагогічну і мовну культуру. Вчасно здав документацію, оформлену згідно всіх вимог.
82-89	B	добре	Студент вільно володіє навчальним матеріалом з шкільних курсів географії та історії, уміло використовує професійну та наукову термінологію, проявляє самостійність в підготовці та проведенні уроків, позакласних і виховних заходів. Завдання з усіх модулів практики виконані студентом в повному обсязі. Документація оформлена якісно і вчасно подана методистам. Але студентом допущені незначні фактичні або методичні помилки в процесі роботи.
74-81	C	добре	Результати показані студентом під час практики відповідають вимогам, передбаченим до рівня B, але при цьому уроки та навчально-виховні заходи студента не відзначаються різноманітністю. Під час виконання завдань з деяких складових модулів допущені незначні помилки.
64-73	D	задовільно	Студент не зміг успішно впоратися з усіма завданнями практики: відтворює значну частину навчального матеріалу, виявляє елементарні знання, може помітити неточності у відповідях учнів, але не проявляє самостійності в проведенні позакласної та виховної роботи, допускає помилки методичного та теоретичного плану під час проведення уроків, спостерігаються незначні порушення вимог з педагогіки і психології, що знижує ефективність проведення навчально-виховної роботи. Документація здана невчасно або її оформлення не дуже якісне. Під час виконання завдань з педагогіки та психології допущені помилки.
60-63	E	задовільно	Студент припускається помилок під час проведення уроків, позакласні та виховні заходи проводяться на низькому рівні, спостерігається невідповідальне ставлення студента до проходження практики. Практично не проводиться робота в якості помічника класного керівника. Документація здана повністю, але її оформлення неякісне або не зовсім відповідає вимогам. Більшість оцінок за основні види роботи «3».
35-59	F X	незадовільно	Студент не виконав програму практики або певну частину завдань практики (навіть один з видів робіт), отримав негативний відгук про роботу від адміністрації школи, вчителів чи класного керівника, отримав незадовільну оцінку за один з видів робіт. Але за певних умов може повторно пройти педагогічну практику і отримати позитивну оцінку.
0-34	F	незадовільно	Студент не виконав програму практики і отримав незадовільну оцінку при повторному складанні заліку за практику.

Шкала оцінювання педагогічної практики

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	
60-63	E	задовільно
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного проходження практики
0-34	F	незадовільно без можливості повторного проходження практики

10. Рекомендована література

1. Дидактика географії : монографія (електронна версія) / В.М. Самойленко, О.М. Топузов, Л.П. Вішнікіна, І.О. Діброва. – К. : Ніка-Центр, 2013. – CD, ISBN 978-966-521-619-3. – 570 с
2. Дидактика географії : Монографія / В.М.Самойленко, О.М.Топузов, Л.П.Вішнікіна, О.Ф.Надтока, І.О.Діброва. – К.: Педагогічна думка, 2014. – 586 с.
3. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: Навчальний посібник. – К.: Академвидав, 2004. – С.170-190.
4. Довгань Г. Д. Інтерактивні технології на уроках географії. – Х.: Вид. група „Основа”, 2005. – 128 с.
5. Загальна методика навчання географії : підручник [з грифом МОНМС України] / О.М. Топузов, В.М. Самойленко, Л.П. Вішнікіна. – К. : ДНВП "Картографія", 2012. – 512 с.
1. Изучение классного коллектива: Методические рекомендации для студентов педагогических институтов и учителей средних школ / Сост. Г.В. Дьяконов. – Кировоград: КГПИ, 1990. – 32с.
6. Інноваційні технології в роботі вчителя географії .- Х. : Основа , 2011 .- 127с. .-(Б-ка журналу "Географія"; Вип.9(93))
7. Коберник С. Методика навчання географії в школі: Навчально-методичний посібник. – К.: Стафед-2, 2000. – С.7-11.
8. Коберник С.Г. Методика навчання географії в загальноосвітніх навчальних закладах : навч. посіб. / С.Г. Коберник., Р.Р. Коваленко., О.Я. Скуратович.; за ред. С.Г. Коберніка. – К. : Навч. книга, 2005. – 319 с.
9. Корнєєв В. П. Освітні технології в процесі вивчення географії // Географія – 2006– № 20– С.2–9.
2. Маслова Н. М., Мирза-Сіденко В. М. Застосування інтерактивних технологій навчання на уроках географії як спосіб підвищення рівня пізнавальної активності учнів / Н. М. Маслова, В. М. Мирза-Сіденко // Наукові записки. – Випуск 185. – Серія: Педагогічні науки. – Кропивницький: РВВ ЦДПУ ім. В. Винниченка, 2020. – С. 135-140.
3. Виробнича практика студентів у закладах загальної середньої освіти : Навчально-методичний посібник для студентів спеціальності «014 Середня освіта (Географія)» закладів вищої освіти / Н. М. Маслова, Т. О. Кравцова, І. Л. Уличний. – Кропивницький, 2020. – 92 с.
10. Методика навчання географії / Упорядк. Н. Муніч, В. Серебряй. – К.: Ред.загальнопед.газ.,2005
11. Методика навчання географії материків і океанів : [навчально-методичний посібник для вчителів географії та студентів педагогічних вищих навчальних закладів]. / О.М. Топузов, Т.Г. Назаренко, О.Ф. Надтока, Л.П. Вішнікіна, А.А. Шуканова, В.М. Самойленко. – К. : ДНВП «Картографія», 2011.
12. Методика обучения географии в общеобразовательных учреждениях: учебное пособие для студентов вузов / [Душина И.В., Пятунин В.Б., Летягин А.А. и др.] ; под ред. И.В. Душиной. – М. : Дрофа, 2007. – 509, [3] с.
13. Навчання географії : Понятійно-термінологічний словник (Рекомендовано МОН України як понятійно-термінологічний словник для вищих навчальних закладів (протокол засідання комісії з географії НМР МОН України від 10 червня 2014 р.)) / В.М.Самойленко, Я.Б.Олійник, Л.П.Вішнікіна, І.О.Діброва. – К.: Ніка-Центр, 2014. – 352 с.
14. Освітні технології навчання: Навч.-метод. посіб. / За ред. О. М. Пехоти. – К.: Видавництво А.С.К., 2003.– 255 с.
15. Педагогічна практика або... випробування вірності: Навчально-методичний посібник з педагогічної практики для студентів вищих педагогічних навчальних закладів хімічних спеціальностей // О. В. Іващенко, А. А. Семез, І. Л. Уличний, О.М. Царенко. – Кіровоград: «Імекс-ЛТД», 2007. – 137 с.
16. Педагогічна практика студентів: Навчально-методичний посібник з педагогічної практики для студентів географічних спеціальностей вищих педагогічних навчальних закладів / Н. М. Маслова, Т. О. Кравцова, І. Л. Уличний. – Кропивницький, 2016. – 92 с.

17. Педагогічна практика: Навчально-методичний посібник з педагогічної практики для студентів денної та екстернатної форм навчання вищих педагогічних навчальних закладів хімічних спеціальностей // Т. О.Фороштовська, Г. Г.Діордієва, Т. О. Кравцова, І. Л. Уличний. – Кіровоград: «Поліграфія», 2013. – 87 с.
18. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: Наук.-метод. посібн. / О. І. Пометун, Л. В. Пироженко. За ред. О. І. Пометун. – К.: Видавництво А.С.К., 2004. – 191 с.
19. Топузов О.М. Проблемне навчання географії в школі: теорія і практика : монографія / Олег Михайлович Топузов. – К. : Фенікс, 2007. – 304 с.
20. Filonenko, O., Maslova, N., Mirza-Sidenko, V., Voloshina, O., & Demchenko, V. (2021). Actualization of Distance Learning in Comparison with Traditional Forms of Education in Conditions of Quarantine Security Measures. *Revista Romaneasca Pentru Educatie Multidimensionala*, 13(3), 468-478. <https://doi.org/10.18662/rrem/13.3/462>

Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт міністерства освіти і науки, молоді та спорту України // <http://www.mon.gov.ua/index.php/ua/>
2. Офіційний сайт інституту інноваційних технологій і змісту освіти // <http://iitzo.gov.ua/>
3. Методичний портал // <http://metodportal.net/node/581>
4. Учитель географії // <http://vadilla.moy.su/>
5. Всеосвіта.. Спільнота активних освітян. // <https://vseosvita.ua/>
6. Освітній проєкт “На урок” // <https://naurok.ua/>
7. PROMETHEUS. Найкращі онлайн-курси України та світу // <https://prometheus.org.ua/>
8. Географіка. Географічний портал. // http://geografica.net.ua/publ/galuzi_geografiji/metodika_vikladannja_geografiji
9. Географія для всіх // http://geo-bav.at.ua/load/urok_geografii
10. Я іду на урок географії // <http://geo-teacher.at.ua/>
11. Географія & Історія / Навчально-методичний сайт ПрАТ «Інститут передових технологій» // <http://osvitanet.com.ua/>
12. Geo-klass.at.ua // <http://geo-klass.at.ua/>
13. Національна бібліотека України ім. І.І. Вернадського // www.nbu.gov.ua
14. <http://www.earth.google.com>